

(Continuare în pag. IV-a)

LION FEUCHTWANGER

În parte drame cu accent moralizator al trecutului apropiat. De pe atunci se disting în scrierile sale filioanele de laudă ale omeniei. Călator neobosit, scriitorul voind să cunoască oameni și țări, face voiaje în Italia și Franța, apoi în Tunisia. Cartea lui „Dumnezeu de lut” rămâne nementionată. Abia în 1923, adică 20 de ani după ce debutase, el se impune publicului prin „Ducea cea slută.”

Iubitor activ al oamenilor, Feuchtwanger se întâlnește cu Ibsen, Maeterling, Arnold Zweig, Erich Maria Remarque, Wasserman, Werfel, Bertold Brecht, Heinrich Mann și Thomas Mann. Cu o parte din acești scriitori va colabora mai târziu când va adera la „Mișcarea scriitorilor germani democrați”, adică atunci când va alege sectorul împotriviției active. Începând din 1933, numele său e pus în Germania la index, cărțile îi sînt arse în stradă și e silit a se refugia în Franța. Militant antifascist, el scoate în Franța „Das Wort”, organ de luptă antihitleristă. Vizitează în 1937 Moscova, luînd cunoștință de realizările socialismului. Reîntors în Franța, unde își statornicește sălășul la Sanary-sur-mer, lucrează temeinic la trilogia sa „Iosephus Flavius”, vizitat din cînd în cînd de Paul Valéry, Arnold Zweig și Aldous Huxley.

Ca pentru a-i oferi material viu pentru viitoarele sale serii (între timp Franța capitulase, și el e silit a-și schimba domiciliul) slujbașii regimului din Vichy îl aruncă, în 1940, într-un lagăr. Dar aceștia nu știau cu cine au de-a face. Detențiunea nu-l împiedică pe vitriolantul cronicar al oamenilor și stărilor sociale să-și spună și mai răspicat cuvîntul, și atunci i se înăspresc condițiile detențiunii. Energie, el pune la cale ultima lovitură împotriva asupritorilor: evadează și, după cîteva luni de peregrinări, se îmbarcă pentru Statele Unite. Opreșiunile îl oțelă și el, cu toată calea spinoasă ce are de urmat, nu se clinteste de la țelul obligației sale: denunțarea fascismului.

Încă de pe acea vreme Feuchtwanger conturează în „Exil” ultimul op al trilogiei antifasciste, pe eroul activ care alege drumul luptei pentru a-și ajunge idealul, concretizat în „Dacă vom fi mulți, vom atinge țelul mai repede”. Și acest alt ego al autorului, declară: „Conținutul trilogiei privește Germania anilor 1914-1939, adică noua invazie a barbariei în Germania și victoria ei temporară asupra rațiunii”. Scopul trilogiei e de a trezi la realitate, de a înfățișa posterității perioada grea de așteptare și trecere, cea mai înțecată pe care a cunoscut-o Germania de la războiul de 30 de ani încoace. Deoarece posteritatea „nu va înțelege altfel cum am putut suporta o asemenea viață, atîta timp. Nu va înțelege de ce am așteptat atît înainte de a pune capăt dominației forței și non-sensului prin violență și de a instaura în locul ei o ordine rațională”.

Iată că, în fine, scriitorului militant i s-au deslășit căile pe care are de continuat lupta.

Și tot ce va compune de aci înainte poartă pe-cetea mesajului clar pe care trebuie să-l aibă. În 1946 apare „Simone” cu un subiect inspirat din istoria vie a Franței, cu un net caracter polemic față de colaboraționiști, apar „Vulpile din vie”, înfățișînd o imagine realistă a putreziciunii Franței preroevoluționare. Iată ce-i scria, cu prilejul împlinirii a 60 de ani, Thomas Mann, acela cu care în 1950 a iselit apelul de la Stockholm pentru interzicerea bombe atomice.

„Iubite Lion Feuchtwanger,

Mi se pare tare nostim să-ți trimit aceste rînduri pe Bütün papier felițărilor mele, via New-Y, pentru a-ți transmite urările mele de fericire cu ocazia celei de a 60-a aniversări, că doar sîntem vecini pe această ireală coastă și mi se întîmplă adeseori să simt bucuria să te văd și nimic nu mă va împiedica să caut în persoană în ziua de 7 iulie, în castelul lui de la mare pe tînărul meu coleg (Dumnezeule, 60 de ani aveam și eu cînd Hitler era încă la începutul păcatelor sale!) să-i string mină în chip îmbarbător. Socoț că aceasta e mai bine decît să-ți scriu. Nu vreau și nu trebuie să fii lipsă atunci cînd lumea literară se așează într-un omagiu colectiv, consacrat vieții d-tale, cu dărmice binecuvîntată, cu toate că în astfel de zile festive e mai bine să nu formulezi cuvintele pe care le folosește scriitorii deobit. Îngăduie-mi să-ți spun, cu afecțiune și pe scurt, că-mi ești un om drag. Să fie și aceste rînduri ca o strîngere de mîină, ca un esen festiv. De sigur că nu ți-a trecut neobservat faptul că te iubesc și caut cu precădere convorbirea d-tale atunci cînd ne aflăm în societate. E lesne de înțeles: ești un om comunicativ, plăcut, voios și, iartă-mi vorba, un om leal a cărui bună conversație binecuvîntăză și hărăzește plăcere; ești totodată un om instruit, cu o bogată experiență, de la care ai de învățat. Iar înapoi personalității d-tale umane se află opera multilaterală, energică, istorică, de o rară competență și, în critica epocii noastre, o operă plină de perspectivă, opera norocoasă care de la începuturile ei a recoltat o largă adeziune, la noi înții, apoi în est și vest, în Rusia și în țările saxone. În Anglia am auzit cu înșimă că atunci cînd cineva vrea să laude foarte mult ceva, spune: „E aproape tot așa de bun ca Feuchtwanger”.

Iată caracterizarea plastică a omului și artistului. Iar într-o scrisoare de multumire pentru primirea primei părți a operei „Vulpile din vie”, marele său prieten și tovarăș de luptă în grelele timpuri ale campaniei antihitleriste, îi împărtășește:

„Iubite domnule Lion Feuchtwanger, mulțumesc pentru splendida d-tale carte și pentru atît de prietenească dedicație. Am petrecut ceasuri frumoase cu lucrarea d-tale și o primum printre cele mai bune din cîte ai scris. Sînt înclinat, sub impresia proaspătă, s-o consider chiar drept cea mai bună, prin stăpînirea precisă, senină a materialului, construcției, puterea de caracterizare a eroilor și finuța stilului. E mai ales vioiciunea spirituală, bucuria creației ce emană din ea care mă desăță și înviorază. Tîneretea d-tale laolaltă cu iscusința și experiența hărăzesc negreșit astfel de plăceri. Rămîi încă multă vreme tot așa de tînăr, iar cînd vei îmbătrîni, va fi în alt chip frumos”.

Nu au trecut mai mult de 11 ani și artistul pe care autorul „Doctorului Faustus” îl învidia pentru tinerețea lui cuceritoare și îi definea atît de plastic darurile creatoare, a plecat dintre cei vii, în timp ce lucra, în mod obișnuit la dăltuirea eroilor săi fără moarte. Dar nu înainte de a mai edifica în marmora nepieritoare a artei sale caracterologice, opere deosebit de scumpe inimii sale: evocarea trecutului poporului eвреu: „Eveica din Toledo”, „Frații Lautensack” și „Jephta și fiica lui”.

Camil Baltazar

ANNA LANGFUS

La Paris a încetat subit din viață, în urma unui atac de cord, cunoscuta scriitoare Anna Langfus, laureata premiului Goncourt pe anul 1962.

Anna Langfus s-a născut în Polonia, la Lublin, la 1 ianuarie 1920. Anii războiului și ai ocupației naziste i-a trăit în ghetourile și lagărele de exterminare, de unde a scăpat cu viață ca printr-un miracol. Amintirea acelor ani teribili a urmărit-o mereu.

Stabilindu-se, după război, în Franța, Anna Langfus a lucrat o vreme la diferite instituții eвреiești, apoi se dedică în întregime scrisului. Primul ei roman, „Le sel et le soufre”. (Sarea și pucioasa), apărut în anul 1961, înfățișează infernul dintr-o închisoare nazistă și a făcut o profundă impresie asupra cititorilor.

Următorul roman, „Le bagage de sable” (Bagajul de nisip), apărut un an mai tîrziu, evocă de asemenea amintirea anilor teribili. Critica a apreciat în unanimitate cartea drept un mare succes literar, succes confirmat prin decernarea premiului Goncourt pe anul 1962. Ultimul roman al Annei Langfus, „Sauter, Barbara!” (Sari, Barbara!) a apărut anul trecut și s-a bucurat de aceleași calde aprecieri.

Moartea prematură a Annei Langfus a stîrnit conșternare în lumea literară.

UN BILANT BOGAT

Eforturile depuse de poporul român în vederea industrializării țării, a transformării socialiste a agriculturii și a ridicării nivelului material și cultural al poporului s-au concretizat în realizări de importanță istorică. Industria a fost înzestrată la un înalt nivel tehnic, devenind capabilă să valorifice bogatele resurse naturale ale țării. Structura industrială a țării s-a schimbat radical; datorită dezvoltării sale accelerate, industria grea asigură în proporții largi echiparea cu utilaje și instalații a întreprinderilor, mecanizarea și chimizarea agriculturii dotarea transporturilor, creșterea producției și modernizarea industriei bunurilor de consum. În prezent, volumul total al producției industriale este de aproape 10 ori mai mare decît în 1938. Sporul mediu al producției industriale în anii 1951—1965 de 13,3 la sută anual, creșterea în ritm susținut a produsului social și venitul național au situat România printre țările cu o economie dintre cele mai dinamice. Ca rezultat al industrializării țării, industria a devenit ramura conducătoare a economiei, contribuind în 1965 în proporție de 48,5 la sută la creșterea venitului național.

O mare cucerire este ridicarea nivelului de trai material și spiritual al populației de la orașe și sate. Ca urmare a măsurilor luate de guvern, în 1965 salariul real a fost de 2,2 ori mai mare față de 1950, iar veniturile reale ale țărănimii s-au mărit de 2,4 ori. În ultimul deceniu și jumătate statul a cheltuit pentru nevoile social-culturale peste 176 miliarde lei, totalul sumelor alocate în acest scop în 1965 întrecînd de 6,3 ori pe cele din 1950. În ultimii 6 ani au fost date în folosință aproape 270.000 apartamente construite din fondurile statului și aproape 530.000 de familii și-au clădit case din fonduri proprii. S-au construit mii de școli, așezăminte culturale și așezăminte de ocrotire a sănătății.

Unul din marile succese este ampla dezvoltare a învățămîntului de toate gradele, generalizarea învățămîntului de 8 ani și creșterea continuă a învățămîntului superior care pregătește cadre necesare economiei și culturii; întregul învățămînt din Republica Socialistă România este gratuit.

PREZENȚE ROMÂNEȘTI PESTE HOTARE

Pianistul Valentin Gheorghiu a interpretat la Geneva *Rapsodia* lui Rahmaninov pe o temă de Paganini. Pianistul român a apărut de asemenea în cadrul unor programe muzicale prezentate de posturile de radio Zürich și Basel.

La Oslo, capitala Norvegiei, s-a deschis expoziția de pictură și sculptură a artiștilor Ion Irimescu și Brăduț Covaliu.

În orașul vest-german Baden-Baden s-a deschis pentru o perioadă de 2 luni, expoziția „Pictura pe sticlă și xilografura în arta populară românească.”

Baritorul român David Ohanesian a fost solistul orchestrei simfonice a orașului Dijon — Franța, într-un concert de arii din opere. Concertul s-a bucurat de succes.

Acum 50 de ani în presa eвреiască

„CURIERUL ISRAELIT” de vineri 3 iunie 1916 publică în pagina întâi un articol „Biblia”, semnat de dr. H. Brezis:

„Este cartea prin excelență. Este cartea universală. E fințina la care vin să se adape toate popoarele civilizate. Pentru ce? Pentru că Biblia singură potolește setea sufletului. Ea este cea mai sublimă carte de rugăciune din cîte a cunoscut vreodată omenirea; e cea mai elocventă, cea mai pasionată chemare morală care a răsunit vreodată pe pămînt.”

Ecourile „afacerii Dreyfus”, care a zguduit atît de profund conștiința lumii acestui secol, se mai fac auzite în paginile ziarelor din 1916. Astfel, în pagina a treia a „Curierului Israelit” găsim următoarea știre din străinătate:

„Ziarele eвреiești din America publică o scrisoare adresată de către Alfred Dreyfus prietenului său prof. Victor Basch, căruia fostul martir de pe *Insula Dracului* îi scrie: „Franța este cea dintîi țară care a proclamat egalitatea pentru toți și care a pus pe eвреi pe același plan cu ceilalți cetățeni. Este de asemenea țara în care justiția

triumfă întotdeauna. Să evoc oare cazul meu personal? Disprețuit, condamnat pentru o crimă pe care n-o săvîrșisem, am obținut în cele din urmă o reparație strălucită, care a fost triumful adevărului și al dreptului”.

La rubrica „Din străinătate” se află o știre despre un congres eвреiesc ținut la Copenhaga, la care au luat parte 31 delegați din țările scandinave, precum și despre un congres eвреiesc ținut în Africa de sud:

„La 30 aprilie și 1 mai a avut loc un congres eвреiesc la Iohannesburg, la care au participat delegați din Africa de Sud, Rhodesia și Congo.”

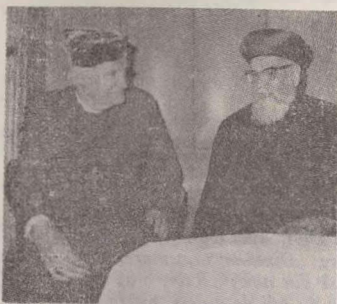
La rubrica „Curierul în provincie” se publică știri din Iași, Bacău, Brăila, Focșani, Podul Iloaiei despre felul cum a decurs în aceste orașe sărbătorirea zilelor de Savuot.

Sub titlul „Ce să citim” se anunță apariția următoarelor cărți: „Impopulara țîrgurilor de eвреi” de dr. Elias Schwartzfeld, „Spini”, poezii de Steuerman-Rodion; „Morală talmudului” de dr. S. Taubes; „Povestiri hasidice” de dr. I. Niemirower etc.

ARHIEPISCOPUL DE CANTERBURY LA LOCURILE SFINTE

Luna trecută, arhiepiscopul de Canterbury, dr. Ramsay capul bisericii anglicane, a făcut un pelerinaj la locurile sfinte din Ierusalim. Aceasta este pentru prima dată că șeful spiritual al credincioșilor acestei biserici a întreprins o călătorie la locurile sfinte.

La Ierusalim, înaltul prelat a fost întâmpinat de primarul orașului, d. Teddy Kollek și a avut o întrevedere cu Sef

În clișeu: Arhiepiscopul de Canterbury (stînga) și șeful rabinilor sefard I. Nissim

rabinul sefard al Israelului, Itzhak Nissim.

La monumentul holocaustului de pe muntele Sion, arhiepiscopul de Canterbury a păstrat câteva clipe de reculegere în memoria celor șase milioane de evrei uciși de naștiți în timpul celui de al doilea război mondial. În cadrul unei ceremonii impresionante, înaltul prelat a aprins o lumină în memoria martirilor, rostind următoarea rugăciune: „Așa precum aprind acum această lumină și o ridic în memoria bărbatilor, femeilor și copiilor care au fost exterminați, tot așa mă rog ca Dumnezeu în marea sa bunătate să facă să domnească pe acest pământ dreptatea, adevărul și înțelegerea între oameni. Amin!”

Arhiepiscopul de Canterbury a folosit prezența sa la Ierusalim pentru a lua cunoștință de instituțiile și așezămintele culturale și istorice ale orașului etern. Într-o declarație făcută ziariștilor, d-sa a spus că vizita la Ierusalim, deși scurtă, a avut darul să întărească în sufletul său încrederea în omenire, care trebuie să fie unită, pe deasupra diferențelor de credințe.

meridiane

Cea mai veche comunitate din America

Pe insula Curacao, situată în Atlanticul de Sud, nu prea departe de coasta Venezuelei, se află o mică obște evreiască ce numără cu totul 250 familii. Datele istorice atestă că aceasta este cea mai veche comunitate ce a luat ființă pe noul continent.

Primul evreu a venit pe această insulă în anul 1634, din Olanda. Numele său era Smuel Cobeno și era funcționar al Companiei Indiilor de Vest. Douăzeci de ani mai târziu un grup de evrei portughezi a debarcat pe aceste meleaguri, unde sperau să găsească liman liniștit și unde să nu-i ajungă brațul nemilos al inchiiziției.

În acea perioadă a fost întemeiată comunitatea „Mikev Israel”, ce-și continuă activitatea și în zilele noastre. În anul 1732 pe insulă a fost construită sinagoga, care există și în prezent fiind cea mai veche sinagogă din emisfera occidentală. Ea este o copie a marii sinagogi din Amsterdam, locul de origină al multora dintre enoriașii de acum două secole.

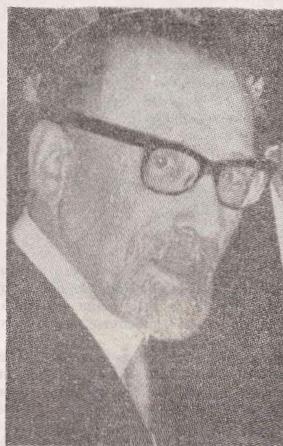
Mulți dintre turiștii care vizitează această insulă unde e veșnic vară nu scapă din vedere acest lăcaș impunător. Pătrunzînd în interior, ei constată cu surprindere că pardoseala e acoperită cu un strat gros de nisip. Care este explicația acestui fapt? La această întrebare, bătrînul jameș răspunde că, după unii, nisipul e menit să amintească credincioșilor peregrinarea vechilor evrei prin deșert, după ieșirea din Egipt. Alții afirmă că el e menit să amintească făgăduiala pe care Dumnezeu i-a făcut-o patriarhului Abraham că urmașii săi vor fi „cît nisipul mării”. În sfîrșit, o a treia versiune afirmă că nisipul a fost așternut cîndva pe pardoseala sinagogii spre a aminti de lăcașele de rugăciune din Spania și Portugalia. În aceste sinagogi nisipul avea rostul de a împăbuși pașii maranilor care veneau să se roage în ascuns, punîndu-și viața în pericol.

Aproape toate obiectele aflate în interiorul acestui lăcaș au o vechime de două-trei secole și chiar mai mult. Astfel, impunătoarea menora ce iluminează sinagoga în zilele de sîrbătoare a fost adusă din Olanda acum mai bine de 250 de ani. Peste 200 ani vechime au și jeturile, pupitrele și băncile.

Pe insulă există două cimitire evreiești, dintre care unul înființat în anul 1659. Inscriptiile de pe cele peste 2500 pietre funerare sînt în ebraică, portugheză, spaniolă, dar și în limbile engleză și olandeză.

PENTRU PACE ÎN VIETNAM

Apelul Marelui rabin al Franței

Personalități din lumea întreagă își ridică glasul cerînd să se pună capăt

războiului din Vietnam. Marele rabin al Franței dr. Jacob Kaplan, a adresat următorul Apel, care a fost reprodus de presa franceză:

„Emoționante apeluri se fac auzite cerînd să se pună capăt ostilităților din Vietnam. Între timp situația se agravează. Noi nu putem fi împăcați cu noi înșine atîta timp cît războiul, cu violențele sale ce stîrnesc alte violențe, continuă în acea țară nefericită. Legea divină, cuvintele profeților lui Israel ne interzic să păstrăm tăcerea. Pericolul unui război mondial nuclear ce amenință întreaga umanitate devine cu fiecare zi tot mai mare.

„Ne ridicăm în mod solemn glasul cerînd să se pună capăt acestui război și să se facă totul pentru restabilirea unei păci bazată pe justiție și respectul libertății fiecărui om și fiecărui popor. „Opera justiției va fi pacea” proclamă Biblia.”

SPICURI DIN PRESĂ

Ziarul „Wocheblatt” care apare la Toronto-Canada publică în numărul din 17 martie a.c. un lung articol despre revista noastră din care spicim:

„În România apare o publicație în trei limbi — idîș, ebraică și română. Revista cultului mozaic, editată de evreii religioși. E o publicație interesantă, care pe lîngă predici și diferite comentarii religioase, cuprinde deseori materiale ale unor scriitori de limbă idîș și ebraică.

Această revistă din România este admirabil redactată. Articolele sînt scrise într-o ebraică și într-o limbă idîș bogate. E o adevărată plăcere să le citești.

În fața mea se află numărul din luna Teveth, ianuarie 1966. În cuprinsul ei se află o notă, bine scrisă, despre scriitorul și gînditorul Mihai Ioșef Berdicevski, precum și una din schițele sale fantastice. Și acest lucru se cuvine consemnat. Dar nu din acest motiv mă ocup acum de Revista cultului mozaic, ci pentru că am fost profund emoționat citind predica ținută de d. Șef rabin dr. Moses Rosen la comemorarea martirilor pogromului fascist din ianuarie 1941. Acest pogrom a fost făptuit de către sinistri ciraci ai hitleristilor — legionarii.

„Predica se intitulează „Acestea sînt numele” și e o elegie zguduitoare, care face o profundă

impresie asupra celui ce o citește și căruia îi evocă teribila tragedie de atunci.”

„În predica eminentului Șef rabin, un erudit și un om de o aleasă cultură, există pasaje în care este pusă în evidență conștiința poporului român. Această conștiință și-a găsit expresie prin lupta dusă de Partidul comunist împotriva fascistilor asasini, a legionarilor, ce au constituit coloana a V-a hitleristă în România. Cuvintele d-lui Șef Rabin se cuvîna nu numai citite ci și memorate. Din ele avem de învățat în lupta pe care o ducem azi împotriva asupritorilor și a aștătorilor la război.

„În aceste zi de amintire — spune d. Șef rabin dr. Moses Rosen — se cuvine să relevăm cu mîndrie și satisfacție că singurul glas care a răsunat atunci, cu curaj și cu putere împotriva antisemitismului, împotriva pogromurilor și deportărilor, a fost glasul Partidului Comunist Român. Era și a rămas glasul conștiinței românești, glasul blîndeții și spiritului de dreptate și omenie al poporului român. Consecvent cu principiile sale de înalt umanism, acest partid a luptat și a izbucni să elibereze țara de sub jugul dușman, să ne salveze viețile, noile, celor osîndiți să împărțim soarta martirilor din ianuarie 1941, soarta milioanei de frați căzuți al kiduș hașem”.

de la o lună la alta

ANIVERSARE IWO

Institutul pentru problemele evreiești de la New York și-a sărbătorit luna trecută 25 de ani de existență. Creat în plin război, în anul 1941, din inițiativa Congresului Mondial Evreiesc, institutul și-a propus ca obiectiv principal a ajuta justiția să-i pedepsească pe criminalii de război naștiți vinovați de masacrarea a 6 milioane de evrei. În prezent, institutul se preocupă de găsirea supraviețuitorilor masacrelor și aducerea lor ca martori în procesele în curs. În referatul prezentat cu prilejul aniversării, dr. Jacob Robinson, fondatorul și directorul așezămîntului, a dat unele cifre interesante. Astfel, grație investigațiilor institutului, au fost des-

coperiți 5.000 supraviețuitori ai ghetourilor și lagărelor de exterminare naziste. Dintre aceștia, un număr de 500 au depus ca martori în diferite procese intentate unor criminali de război.

Referatul a arătat că în plin război, institutul a adunat un vast material în legătură cu barbariile naziste, material ce a fost apoi pus la dispoziția justiției și a istoricilor.

Latura judiciară este cea mai importantă dar nu singura în activitatea institutului de la New York. Printre obiectivele sale figurează și ajutorarea victimelor nazismului, studierea răspunderii nazismului sub aspect istoric etc.

Cu prilejul aniversării institutului, activitatea sa a fost apreciată în termeni elogiosi de o seamă de personalități, printre care dr. Nahum Goldman, președintele și Samuel Bronfman, vice președintele Congresului Mondial Evreiesc.

NEPOATA LUI ȘALOM ALEHEM!

Aproape concomitent cu festivitățile prilejuate de comemorarea a 50 de ani de la moartea lui Șalom Alehem, presa americană s-a ocupat pe larg de ultimul best-seller, romanul „Urcînd și coborînd scările”. Autoarea acestei cărți de mare succes este Bel Kaufman, o nepoată a lui Șalom Alehem.

Mulți ani Bel Kaufman a funcționat ca profesoară de limba engleză la o școală elementa-

ră. În această calitate ea a acumulat o bogăție de observații dintre cele mai interesante cu privire la psihologia și comportarea copiilor. Prelucrat literar, acest material se află la baza romanului.

Cartea s-a bucurat de o primire entuziastă, atît din partea criticii literare cît și a marelui public. În prima lună de la apariție s-au vîndut în S.U.A. 1,5 milioane exemplare, ceea ce constituie un adevărat record de tiraj. Totodată, studiourile „Warner Brothers” au achiziționat dreptul de a transpune cinematografic subiectul cărții.

Toate acestea arată că talentul literar s-a păstrat în familia lui Șalom Alehem, transmișîndu-se din generație în generație. Astfel, fiica marelui scriitor, mama autoarei romanului „Urcînd și coborînd scările”, a publicat ea însăși la timpul său schițe și povestiri în limba rusă. Acum, tradiția literară a familiei este dusă mai departe, cu succesul arătat, de către reprezentanta celei de-a treia generații din familia lui Șalom Alehem.

În sfîrșit, să arătăm că familia clasicului literaturii idîș numără și alți literați de prestigiu, printre care publicistul B. Z. Goldberg și scriitorul I. D. Bercovic, acesta din urmă traducătorul în limba ebraică a operei complete a lui Șalom Alehem. Ambii sînt ginerii marelui scriitor.

„ORICINE SALVEAZĂ FIE ȘI UN SINGUR OM...”

Patru germani care în perioada grea a nazismului și-au expus viața aducînd mîngîriere și ajutor celor prigoniți au primit recent medalia recunoștinței ce le-a fost decernată de institutul Yad Vășem din Ierusalim, ce se ocupă cu eternizarea memoriei martirilor și luptătorilor.

Este vorba de prelatul evanghelic dr. Hermann Moos din Heidelberg, de preotul dr. Heinrich Gruber din Berlin, de dr. Gertrude Lukner din Freiburg și de Werner Krumme din Munchen. Fiecare dintr-aceste patru persoane distinge a dovedit curaj și conștiință civică și umană în cele mai întinsecate momente. Astfel, îndată după venirea la putere a naștilor, dr. Moos a organizat acțiunea de ajutorare a evreilor persecutați, înlesnind mai multor persoane să se salveze din iadul hitlerist. Pentru aceasta, înaltul prelat a fost îndepărtat din post iar, în timpul războiului a fost internat într-un lagăr de concentrare.

Plină de noblețe a fost și comportarea celorlalți trei. Werner Krumme, de pildă, a ajutat un număr mare de deportați, iar apoi a refuzat să se despartă de soția sa, evreică, însoțind-o în lagărul morții de la Auschwitz.

Medalia ce le-a fost înmînată într-un cadru solemn poartă inscripția talmudică: „Oricine salvează fie și un singur om e ca și cum a salvat întreaga umanitate”.

Talmudul povestește că odată, în perioada celui de al doilea templu, fusese o secetă. Era spre sfârșitul lunii Adar și nici un strop nu udase pământul. Oamenii s-au dus atunci la Honi, un mare învățat al timpului și i-au spus: „Honi, roagă-te pentru ploaie!” Și Honi s-a rugat, dar tot n-a plovat. Atunci el puse să i se facă un covrig urias, pe care-l puse pe pământ iar el se așeză în mijlocul covrigului adresându-se corului cu următoarele cuvinte: „Doamne, copiii tăi mi s-au adresat mie ca unul care sînt mai aproape de Tine; iar eu mă jur pe numele Tău sfînt că nu mă voi mișca din acest loc pînă nu te vei îndura de faptele tale...”

Pe dată începură să cadă picături de ploaie. Dar Honi spuse: „Nu asta Te-am rugat Doamne, ci să trimiți o ploaie binefăcătoare, care să umple șanțurile și bazinele!” Abia rosti aceste cuvinte că se dezlănțu o ploaie torențială. Atunci Honi spuse iar: „Nu asta Te-am rugat, Doamne, ci o ploaie binefăcătoare”. Iar pe dată ploaia se domoli, transformîndu-se într-o binefăcătoare ploaie de primăvară. De atunci învățatul fu numit *Honi Hamagel*, adică *Honi — cel care stă în cer*.

...Această legendă a supraviețuit secolelor și milenii și pînă aproape de zilele noastre țărani, evrei și arabi, obișnuiau să vină, la vreme de secetă, la mormintul lui Honi Hamagel, implorîndu-l: „Honi, roagă-te pentru ploaie.” Și erau convinși că această rugă va fi ascultată. Țărani bătrîni povestau celor mai tineri că niciodată așteptările lor nu fuseseră înșelate.

Se înțelege că în zilele noastre țărani nu se mai bîzică pe mormintul lui Honi Hamagel ci obișnuiesc a lua măsuri practice în vederea irigațiilor ogoarelor secetoase. Cu toate acestea, legenda despre figura magică a învățatului Honi Hamagel s-a păstrat pînă în zilele noastre, ca o reminiscență a unei epoci de mult apusă.

Despre Honi Hamagel s-au păstrat și alte legende pline de poezie și înțelepciune. Una dintre ele este legată de versetul: „Cînd Domnul ne-a întors în cetatea Sionului ne-am simțit ca în vis” (Psalmi 126). Versetul se referă la întoarcerea iudeilor din exilul babilonean, care, după cum se știe, a ținut 70 de ani. Iar Honi Hamagel s-a întrebat cu mirare: „Cum e posibil să rămînă cineva timp de 70 de ani în vis?”

...Și s-a întimplat că Honi Hamagel a înălțat din nou și a ieșit la cîmp, printre secerători. Pe drum zări un țăran care planta un roșcov. Iar Honi se apropie de țăran și-l întreabă: „Cînd anume va da acest pom roade?” „Peste 70 de ani” îi răspunde țăranul. „Desigur că tu nu te vei mai bucura de aceste roade, căci te văd om bătrîn” spuse învățatul. „Părinții și străbunii mei au plantat roșcovi, ale căror fructe le-am cules eu. Așa cum părinții mei s-au îngrijit de mine, tot așa mă îngrijesc eu acum de urmașii mei, răspune iar țăranul.

Apoi Honi descălecă, se așeză la umbra unui pom și-și scoase din desagă merindele. Dar înainte de a termina masa observă că din toate părțile îl înconjoară fire de păianjen. Firele deveniseră tot mai groase, pînă urzîră o mantie, iar mantia se prefăcu numaidecît într-un perete de piatră, ce-l cuprinse de jur împrejur. Iar Honi simți că-l cuprinde un somn adînc.

Din ziua aceea, Honi dispăru fără urmă. Trecură zile, luni, ani. Copiii săi crescuseră devenind oameni în toate firea. O nouă

generație luă locul celei vechi. Nimeni nu-și mai aducea aminte de Honi. Doar în casele de învățătură cuvintele sale înțelepte mai erau pomenite de învățăcei.

În vremea asta, Honi era cufundat în somn, îndărătul zidurilor de piatră, ce-l ascundeau de lume. Totul în jurul lui era cufundat în tăcere, nici o frunză nu se clintea, nici o pasăre nu-și fălția aripa. Așa a dormit Honi vreme de 70 de ani.

Într-o zi s-a stîrșit o adiere și Honi se trezi din somnul său adînc. Zidurile deveniră mai subțiri, tot mai subțiri, pînă se prefăcuseră într-o mantie, apoi mantia se prefăcu într-o pînă de păianjen, iar aceasta în fire, pe care adierea ușoară le risipi în cele patru zări. Iar cînd Honi se trezi din somnul său, zări drept în fața sa un pom încărcat de roșcovi, iar lîngă pom un țăran care culege roadele. Atunci învățatul își aminti de pomul de altă dată.

„Tu ai sădit acest pom?” întrebă Honi pe țăran. Iar țăranul auzind această întrebare se lîmă din cale afară: „Parcă n-ai fi de pe lumea aceasta! Cum de nu ști că nici un om nu poate culege roadele roșcovului pe care el l-a sădit? Doar e lucru cunoscut că roșcovul dă primele roade după 70 de ani...” Bunicul meu, care e mort de mult, a sădit acest pom.”

„Așa dar, am dormit 70 de ani?” își zise Honi cu uimire.

Privind în jurul său băgă de seamă că din asinul său nu mai rămăsese decît o movișcă de oase. Priveliștea înconjurătoare se schimbaseră cu totul. Pe locul unde înainte creșteau cereale se afla acum o livadă, iar acolo unde fusese o vie era acum un codru des.

Honi o porni spre oraș căutînd să dea de urma fiului său. Dar fiul său murise de mult, iar fiul acestuia se ocupa acum de gospodărie. „Sînt bunicul tău Honi” îi spuse nepotului, dar acesta nu-l crezu.

Atunci Honi se îndreptă spre casa de învățătură și luă loc alături de învățații care studiau legea. Iar învățații fură înfrînați de știința acestui necunoscut și-i spuseră: „La fel a interpretat la timpul său legea Honi Hamagel.” „Eu sînt Honi Hamagel” le răspunde el. Se înțelege că nu fu crezut.

Învățatul porni pe străzile orașului întrebînd de unul și de altul dintre prietenii săi de altă dată. Cu toții muriseră de mult.

„Dacă-i așa, își spuse el, dacă nu mai am nici un prieten pe acest pămînt, la ce bun să mai trăiesc?”

Și Honi se întoarse la pomul sub care dormise vreme de 70 de ani, se întinse la umbra lui și-și dete sufletul.

În acest fel, spune legenda, i-a fost dat lui Honi să priceapă înțelesul versetului: „Cînd Domnul ne-a întors în cetatea Sionului ne-am simțit ca în vis”.

Cu privire la moartea lui Honi mai există și o altă legendă, pe care o cunoaștem din scrierile lui Iosephus Flavius. Acesta arată că atunci cînd oșterea lui Hircanus a înconjurat muntele Moria, pe care se aflau trupele lui Aristobal primul îl aduse pe Honi. Poruncindu-i să se roage pentru el, ca să zădărească oșterea lui Aristobal. Dar Honi nu a consimțit, ci-l rugă pe Dumnezeu așa: „Te rog, Doamne, fie-ți milă de ei și nu lua în seamă rugămîntea lor cînd unul cere ajutorul lui pentru a zdrobi pe celălalt. Căci și unul și altul sînt faptele Tale”. Văzînd că Honi refuză să le împlinească dorința, oștenii se năpustiră asupra lui, omorîndu-l.

A FORISME

Din Pirkei Avot (Tratatul etice iudaice)

Există patru feluri de caractere umane. Există oameni care se înfurie ușor și se îmbunează ușor; la acești oameni defectul e compensat de calitate. Există oameni care se înfurie greu și se împacă greu; la acești oameni calitatea e anihilată de defect. Există oameni care se înfurie greu și se îmbunează ușor; aceștia sînt oameni buni din fire. Există, însă, oameni care se înfurie ușor și se îmbunează greu. Aceștia din urmă sînt oameni răi din fire.

Orice dragoste izvorîită dintr-un interes încetează de îndată ce dispare interesul; iar o dragoste ce nu izvorăște dintr-un interes nu încetează niciodată.

Cel ce învață ale la aproapele său fie și un singur capitol, sau o singură regulă, un singur verset, un singur cuvînt sau chiar și numai o singură literă, dator este să-i arate prețuire și cinstire.

Aceasta este calea ce duce spre dobîndirea științei: piine cu sare să mînnici, apă cu măsură să bei, pe jos să te culci, o viață plină de lipsuri să duci, dar la învățătură să fii silitor!

Nu rîvni după mîrire și nu alergeră după onoruri; străduiește-te să realizezi mai mult decît e știința ta; și nu rîvnești la masa regilor, căci masa ta mai mare decît a lor, după cum cînnunul ta e mai presus de coroana lor.

Rabi Iosef ben Kisma povestește. „Căltorînd odată prin lume m-a întîlnit un om care m-a salutat, iar eu îi răspunsui la salut. Apoi omul acela mă întrebă: „Rabi, din ce loc ești?” Iar eu i-am răspuns: „Dintr-un oraș mare, plin de savanți și învățați”. La care omul mă întrebă din nou: „Rabi, n-ai vrea să te statornicești la noi, în orașul nostru? Ți-om da mii de dinari, pietre scumpe și mărgăritare!” La care i-am răspuns: „Chiar de mi-ai dat tot argintul, tot aurul, toate nestemele din lume, tot nu m-ași statornici decît într-un loc unde e învățătură!” „Căci scris este în psalmii lui David: „Mai bună este învățătura decît tot aurul și argintul lumii”.

Rabinul Iacob Almuly

(Urmare din pag. 1-3)

zat pe scaunul rabinic, dar nici o clipă Iacob Almuly nu a încetat să se considere un om simplu, cel mai modest credincios al obștei.

Timp de 18 ani, Iacob Almuly a păstori cu vrednicie, cu demnitate și înțelepciune obștea sefară, a cărei istorie și tradiții sînt dintre cele mai bogate. El s-a bucurat de dragoste, stima și venerația coreligionarilor, pe care le-a meritat din plin. Numele său s-a înscris cu demnitate în istoria obștei sefarde din țara noastră.

Exprimînd cele mai profunde condoleanțe familiei îndurerate, membrilor obștei sefarde, Eminența Sa a spus: „În aceste clipe triste, cînd ne despărțim pentru totdeauna de cel care a fost părintele, fratele, rabinul și învățătorul nostru Iacob Almuly, ne vin în minte cuvintele cu care Talmudul comentează moartea patriarbului nostru Iacov n-a murit” (Taamit) 5). Spiritul său continuă să trăiască în urmașii săi, în toți acei care-i urmează învățătura și pilda vieții sale! Fie ca exemplul luminos al vieții rabinului Iacob Almuly să se mențină viu în sinul obștei noastre, călînzindu-vă pașii pe căile binelui!”

Președintele Comunității Evreilor (M.) din București, av. Daniel Segal a exprimat condoleanțe familiei și secției sefarde. D-sa a spus: „În fața ochilor minții ne apare figura frumoasă, luminoasă a celui care a fost veneratul rabin Iacob Almuly. Înzestrat cu adevărate daruri sufletești și intelectuale, rabinul Almuly a adăugat o verigă lănelui de aur al înțelepților sefarzi care au îmbogățit atât de mult tezaurul iudaismului. Îi vom păstra o veșnică amintire, iar viața lui senină și frumoasă ne va fi, tuturor, imbold spre a face bine.”

În numele secției sefarde a Comunității evreilor (M.) din București d. M. Farchy, președintele acestei secții, a evocat personalitatea defunctului, alesele sale calități morale și intelectuale. „Viața venerabilului nostru rabin și zăken Iacob Almuly a fost în întregime închinată binelui, religiei și tradiției noastre străvechi. Acestui tradiție, iubitorul nostru rabin a păstrat-o și a dăruit-o mai departe, fiindu-ne tuturor reazim de nădejde. De aceea ne despărțim, azi, atât de greu de el. Exemplul vieții sale, modeste, înțelepte, ne îmbărbătează și ne arată calea pe care trebuie să mergem. Așa cum ne-a învățat, vom menține făclia credinței strămoșești, ne vom în-

griji de instituțiile noastre de cult, vom respecta învățătura Torei”.

D. av. Froimescu, președintele societății „Sacra-Hevra Kedosa”, a scos în relief personalitatea dispărutului.

După oficierea serviciului divin, sicriul cu rămășițele pămîntesti ale rabinului Iacob Almuly, purtat pe brațe de către reprezentanți de vază ai obștei, a fost dus la locul de veci.

În fața mormîntului, cei doi fii ai dispărutului au rostit rugăciunea de kadij.

IUNIE 1966		סיון — תשרי 5726		SIVAN, 5726 TAMUZ	
1 M	13 י	2 J	14 יד	3 V	15 ט
4 S	16 ט	ב. פק. ב.			
5 D	17 יז	6 L	18 יח	7 M	19 יט
8 M	20 כ	9 J	21 כא	10 V	22 כב
11 S	23 כג	Se binecuv. luna Tamuz. שנה מברכה. פק. ג.			
12 D	24 כד	13 L	25 כה	14 M	26 כז
15 M	27 כז	16 J	28 כח	17 V	29 כט
18 S	30	Ajun de Ros-Hodes. קרב ראש חודש. פק. ד.			
19 D	1 א	Ros-Hodes ziua a 11-a. ראש חודש יום ב'.			
20 L	2 ב	21 M	3 ג	22 M	4 ד
23 M	7 ה	24 V	10 ו	25 S	11 ז
27 L	15 ט	28 M	18 י	29 M	25 יא
30 J	18 יב				

APRECIERI DESPRE REVISTA NOASTRĂ

Halihot, revista sfatului rabinic din Tel-Aviv-Iaffo a publicat un schimb de scrisori dintre această sfîntă instituție și d. Sef rabin dr. Moses Rosen. În scrisoarea Sfatului rabinic se spune printre altele: „Revista dv., pe care o primim regulat, oglindește în mod fidel viața ce pulsează în comunitățile pe care conduceți, o viață activă, care ne bucură mult”.

În răspunsul d-sale, d. Sef rabin scrie printre altele: „Sîntem recunoscători și-i mulțumim lui Dumnezeu că nu ne lipsește de grația Lui și de aceea socotim de datorita noastră să păstrăm și să studiem învățătura marilor noștri înțelepți”.

Occupîndu-se într-un număr recent de revista noastră, ziarul „*Hafofe*” din Israel scrie: „Revista cultului mozaic ce apare la București sub conducerea Șef rabinului dr. Moses Rosen ne aduce de fiecare dată un suflu proaspăt. În aceas-

tă revistă apar în mod regulat articole scrise de d. Șef Rabin și de colectivul redacțional despre pericopa săptămîinii, texte vocalizate de Brit Ivrit Olamit, știri despre activitatea comunităților. De subliniat aspectul grafic frumos al revistei”.

Într-o scrisoare adresată d-lui Șef rabin, folcloristul Iacov Avicuk scrie: „Cu emoție și entuziasm am citit revista editată de dv. și mă bucură legăturile existente între cultul mozaic din țara noastră și cel din Republica Socialistă România. Vă urez să continuați a fi păstorul credincios al comunității pe care o conduceți. Dea! Domnul pace, frăție și fericire tuturor popoarelor lumii”.

Rabinul Salom Zilberfarb, din conducerea organizației „Mizrahi” scrie: „Citind revista editată de dv. simt că lumina Torei continuă să ardă pentru credincioșii evrei din România. Articolele și redactarea plăcută a revistei sînt mult apreciate.

ALFRED MENDELSON

În ziua de 9 mai s-a stins din viață după o grea suferință, compozitorul Alfred Mendelsohn, maestru emerit al artei, vicepreședinte al Uniunii Compozitorilor, profesor la Conservatorul „Ciprian Porumbescu” din București.

Biblia și arta plastică

Cartea cârților a constituit din toate timpurile un izvor nesecat de inspirație artistică. Pictori și sculptori iluștri au fost atrași și ei de universul biblic, imortalizând numeroase episoade prin creația lor.

În marea bibliotecă din Viena există 24 foi cu text și ilustrații la versiunea în limba elină a cărții „Facerii”. Aceste ilustrații datează din secolele IV și VI și sînt de mare valoare și interes, fiind dintre primele încercări de a ilustra Vechiul Testament. Această operă este cunoscută sub numele de „Wiener Genesis”.

Odată cu înflorirea artelor în epoca Renașterii, sporesc în mod considerabil operele de artă pe teme biblice. În acest sens frescele din Florența sînt considerate de importanță capitală, reprezentînd o parte din cele mai mari picturi de la începutul Renașterii. Acolo se găsește celebra frescă „Adam și Eva sînt izgoniți din rai” a lui Masaccio, considerată ca una din cele mai reușite dintre numeroasele reprezentări ale acestui episod biblic.

La Campo Santo, Pisa se găsește pictura „Turnul Babel” de Benozzo Gozzoli (secolul XV) care demonstrează cît de mare a fost interesul arătat de artiștii acelei perioade față de Vechiul Testament.

Marele maestru al Renașterii, Boticelli (secolul XV) a fost atras îndeaproape de viața lui Moise, pe care l-a zugrăvit în diverse scene.

Bernardino di Betto, mai cunoscut sub numele de Il Pinturicchio (secolul XV) a împodobit Capela Sixtină din Roma cu o serie de picturi care înfățișează călătoria lui Moise și numeroasele întîmplări prin care a trecut. Un alt maestru din acea perioadă, Bernardino Luini, devocator și colorist înzestrat, a pictat și el scene biblice, ca de pildă „Adam și Eva izgoniți din rai”, „Moartea primului născut în Egipt”, „Mana din desert”.

Toate acestea nu au făcut decît să pregătească calea marilor maeștri, care au fost neîntrecuți în transpunerea artistică a scenelor biblice.

Cu Michelangelo Buonarroti personajele sacre își găsesc interpretul genial. Gigantica statuie a lui David, înfățișată lumii în anul 1504 este o capodoperă, una din minunile tuturor vremurilor. Numai un sculptor, stăpîn deplin pe linia, a putut să picteze așa marea serie despre Creațiune și celelalte evenimente despre care se vorbește în primele capitole ale Bibliei. Colaboratorii care i-au fost puși la dispoziție pentru a-l ajuta, genialul artist i-a respins pe motiv că nu sînt în stare să sesizeze viziunea lui, și Michelangelo însuși a muncit pînă la epuizare totală pictînd acele scene de neuitat.

Nu putem trece de Michelangelo fără a aminti de majestuosul Moise, impunător cu fiecare linie a sa, deși împodobit cu cornele pe care inegalabilul artist le-a pictat fiind indus în eroare de o versiune latină a bibliei în care cuvîntul ebraic cu semnificația „emite raze” a fost interpretat în mod eronat.

Un alt titan al Renașterii, Raffaello Sanzio (mai cunoscut sub numele de Rafael) a lăsat,

de asemenea, posterității mai multe capodopere inspirate de biblie.

Trebuie să amintim de un demn discipol al lui Raffaello, Giulio Romano, care a pictat minunate fresce cu subiecte din Vechiul Testament. Nu întotdeauna se pot distinge operele sale de ale maestrului său.

Lui Andrea del Sarto, unul din conducătorii marii școli florentine, îi datorăm pictura „Avraham sacrificîndu-l pe Isaac”. Această pinză este socotită una din cele mai izbutite prezentări a acestui subiect.

Capodoperele marelui pictor venețian, Giorgione „Marele George” (1477—1510) sînt expuse în galeriile Uffizi din Florența, unde se pot vedea pinzele sale „Judecata lui Solomon” și „Judecarea lui Moise”, ca să amintim numai două din pinzele sale.

Pentru a înțelege creațiile acestor mari pictori este important de a înțelege punctul lor de vedere și a încerca să sesizăm motivul pentru care au realizat picturile care stîrnesc de secole admirația întregii lumi. Ei erau însuși flegli de o adevărată convingere religioasă. Atunci cînd zugrăveau o scenă biblică nu o făceau ca să realizeze doar o pictură bună, ci ca să exprime idei pe care fiecare privitor putea să le sesizeze. Ei pictau pentru contemporanii lor, și de aceea abordînd teme biblice nu au zugrăvit peisaje orientale, iar personajele sacre nu erau deosebite ca port de ceilalți oameni, căci acei artiști doreau ca semenii lor să înțeleagă biblia ca și cînd evenimentele descrise în ea ar fi avut loc în propria lor țară, în timpul vieții lor. În acest scop, venețianul pictează pentru venețieni, florentinul pentru florentini, olandezul pentru olandezi. În acest fel ei au imprimat operelor lor un realism desăvîrșit, o forță de convingere neegalată.

Povestea lui Iacob și a Rachelei, prima poveste clasică de dragoste, a ispitit mulți artiști, de la Rafael la Tissot. Primul care a abordat acest subiect a fost Palma Vecchio (1480—1528) a cărui pinză „Întîlnirea dintre Iacob și Rachel” se păstrează la Muzeul din Dresda.

Deși cei doi maeștri din Verona nu aveau nimic comun între ei, amîndoi au pictat „Găsirea lui Moise”. Se pare că Bonifazio a fost atras mai ales de personalitatea lui Moise și a pictat un tablou, „Mama lui Moise”.

Tintoretto a fost și el atras de Vechiul Testament, din care a zugrăvit scene luminoase. Acestui mare artist îi datorăm admirabilele pinze „Adam și Eva”, „Moartea lui Abel”, „Adorarea vițelului de aur”, „Plaga șerpilor”, „Eliabu și ingerul”, „Moise lovind stîncă”, pentru a enumera numai cele mai celebre creații ale sale.

Numerosi alți pictori italieni s-au inspirat din Vechiul Testament: Bacchiacca, Il Verdi, Barbieri, Basano, Carruci, Castiglione, Cignaroli, Paccoco de Rosa, Salvatore Rosa, Bernardo Strozi, Giovanni da Udine, Perino del Vaga și alții.

Rembrandt van Rijn este maestrul recunoscut al școlii olandeze. În pinzele sale „Moise sfărîmă tablele legii”, „Abraham sacrificîndu-l

Rembrandt:

pe Isaac”, „Iacob în luptă cu ingerul”, „Iacob binecuvîntează fiii lui Iosef”, „Samson” ș.a. maestrul neîntrecut al clarobscurului atinge cele mai înalte culmi ale perfecțiunii artistice.

Olanda secolului XVII-lea a dat și alți artiști de seamă, printre care Grebber, Jan Victoor. Toți aceștia au pictat scene din Biblie.

Școala flamandă, începînd cu Jan Brueghel (1568—1625) și-a adus și ea contribuția la transpunerea plastică a temelor biblice. Dintre maeștrii acestei școli îi amintim pe Frans Snyders, Paul Bril și Martin de Vos. Școala flamandă a atins culmi supreme cu operele lui Peter Paul Rubens. Dintre operele acestuia amintim pinzele: „Soția lui Lot” și „Adorarea șerpului”.

Francisco Collantes din școala spaniolă aparține și el secolului al XVII-lea cu operele sale de interpretare mistică „Moise lîngă tufișul de foc”, în timp ce neasemuitul Bartolomé Estéban Murillo ne-a lăsat și el opere prețioase, mai ales inspirate din viața lui Iacob.

Dintre pictorii francezi care au lăsat opere pe teme biblice se numără Paul Delaroche cu al său „Moise”; Alexandre Decamps cu „Eliezer și Rebecca”; celebrul Corot cu „Hagar și Ismael”; „Distrugearea Sodomei”; Flandrin cu al său „Moise și tufișul de foc” și „Trecerea Mării Roșii”; Jean C. Cazin cu „Hagar și

David

Ismael”; Fernand Cormon cu „Familia lui Cain”; Patissou cu „Iacob lupînd cu ingerul”; Bouguereau cu „Prima moarte”; Levy-Dhurmer cu „Eva”; A. E. Dinet cu „Ismael”. Și Germania și-a dat artiștii ei printre care Dietrich (secolul XVIII) cu „Dumnezeu îl osîndește pe Cain”; Schirmer cu „Avraham se roagă pentru Sodoma” și „Inhumarea lui Avraham”; Alfred Rethel cu „Moise sfărîmă Tablele Legii”; Karl Schorn cu „Potopul” și Gebhard cu „Iacob în luptă cu ingerul”.

Școala engleză a fost foarte fertilă în opere pe teme biblice. Astfel Turner a realizat pinzele „Potopul”, „Nimicirea Sodomei”, „Moartea primului născut”; Wm. Dyce „Întîlnirea dintre Iacob și Rahel”; Arthur Hacker; dramaticul Holman Hunt cu „Tapul ispășitor”; Lord Leighton cu „Cain și Abel”, „Moartea primului născut”; „Moise zărește țara făgăduită”; Sir John Millais cu „Victoria” Sir Edward Poynter cu „Iosef îl aduce pe Iacob la Faraon”; Solomon J. Solomon cu „Samson lupîndu-se cu filistenii”; Herbert Schmalz cu „La rîurile Babilonului”.

Explorată de unii din cei mai mari maeștri ai penelului, miraculoasa lume a Bibliei continuă să atragă neîncetat atenția artiștilor, cărora le oferă o sursă nesecată de inspirație creatoare.

V. ISAC

MOȘ BINDER

A murit în vîrstă de 74 de ani, la Geneva, gînditorul, publicistul, ziaristul și scriitorul Iosua Iehuda, una din personalitățile marcante ale intelectualității evreiești europene.

Iosua Iehuda a fost și un romancier de valoare. El a publicat cîteva romane în genul romanului lui Thomas Mann: „Buddenbrooke” cu specific evreiesc, ca „De père en fils”, „Miriam” și în colaborare cu Panait Istrati, „La famille Perlmutter”.

Povestirile lui Panait Istrati înfățișează numeroase tipuri de evrei. Dar în două din cărțile sale această tipologie este cu deosebire semnificativă.

Ne referim la cele două volume din „În lumea Mediteranei” (pe care Romain Rolland le considera ca dintre cele mai bune cărți ale lui Panait Istrati) și la „Familia Perlmutter”, unde elementul evreiesc este zugrăvit în mediul cosmopolit al Orientului apropiat.

Această din urmă carte — scrisă, cum am arătat, în colaborare cu I. Iehuda — mai are și valoarea unui document pentru cunoașterea condițiilor de viață și a moravurilor din mediul evreiesc din România în primele decenii ale secolului trecut.

Eroii principali din povestirile legate între ele din „Familia Perlmutter” sînt Isac Perlmutter, Schimke Perlmutter și Esther Perlmutter, aceasta din urmă soră cu primii, o evreică românoasă și pasionată, care fuge de acasă cu un muzicant român, care mai tîrziu o va părăsi.

Sînt trei personaje, din galeria de indivizi dezrădăcinați, care nu reușesc să se realizeze, fiind pînă la urmă înfrinți de urgia destinului.

Dar în cartea „Familia Perlmutter” mai e un personaj și despre el vrem să vorbim, pentru că e un evreu în carne și oase, care n-are nimic

fictiv, literaturizat pe care gălăteni din generația lui și cei care au vizitat Egiptul l-au cunoscut de-aproape.

De altfel, personajul a atras asupra sa atenția și a altor scriitori. Dintre scriitorii români au scris despre el: Radu Rosetti, în cartea sa de călătorie „În Egipt” și d-rul I. Istrati în volumul „București-Cairo”.

Istoria lui Herman Binder — căci despre el e vorba — este aproape de necrezut pentru unele mentalități antisemite ale acelor vremuri cum sublinia Panait Istrati, care l-a considerat ca pe unul din cei mai apropiați prieteni și cu care a întreținut o corespondență îndelungată. Una din scrisori s-a păstrat, fiind găsită printre hîrțile rămase de pe urma bătrînului Binder. Nu credem să fie cunoscută, de aceea găsim interesant s-o reproducem mai jos (Originalul împreună cu fotografia cu dedicația „A mon cher Herman Binder de toute mon amitié. Panait Istrati, 1927”, s-a aflat la un nepot al lui „moș Binder”).

„Moș Binder”, așa era numit bătrînul în intimitate de Panait Istrati. În tribulațiile lui prin Orientul apropiat, povestirile în paginile cărții sale Panait Istrati, scriitorul, a făcut de mai multe ori popas la compatriotul său evreu „moș Binder”, care ținea la Alexandria o cafenea-restaurant cu firma „La Dorobanțul român”.

Pe atunci la Cairo ca și la Braîla, în tînetre, Panait Istrati lucra ca zugrav. Cînd nu mai găsia de lucru și n-avea o lăcașe, „vagabondul” Istrati, obosit și scribit, își căuta refugiu la Herman Binder. Localul acestuia, la Alexandria, avea pictat de-asupra ușii un mîndru dorobanț, cu arma la picior. Era o pictură stîngace, dar care îți evoca, în mediul exotic al Alexandriei, chipul familiar al dorobanțului din imaginile apărute după războiul independenței din 1877.

Moș Binder însuși fusese dorobanț, făcînd trei ani serviciu militar se pare la regimentul 11 Siret din Galați. În acest oraș dunărean țineuse el o dughană, o modestă crîșmă, înainte de a fi fost nevoit să se expatrieze.

Cafenea-cîrciumă din Alexandria pe care o ținea Binder era un loc de întîlnire a marinarilor români, care găsiau aici mincîrurile specifice românești. Nu lipseau mîiteii, fleica și nici delicioasa puică și vinul Odobești. Aceste din urmă bunătăți moș Binder le vindea numai dacă-i plăceau ochii clienților, fără a se uita la preț. În orice caz, nici un român care intra în prăvălia lui nu rămînea neservit cu aceste bunătăți. Binder servea și mincîcări specifice evreiești, pigmentate cu diferite condimente.

De sărbătorile naționale românești, la intrarea localului său flutura drapelul tricolor.

Toți dezrădăcinații plecați din România găsseau la moș Binder o primire caldă, frățească.

Un vestit lăutar din țară, Motrogan, antrena clientela românească a localului cu cîntece românești, din care nu lipseau trîlurile Ciocîrliei. Motrogan, țigan din Ploiești, minunase tot Egiptul cu arta sa. Prințesa Chimay, celebră pentru pasiunea ei pentru țiganul lăutar Rigo, i-a dăruit, entuziasmată, un inel, pe care singur îl introducea în degetul lui, inelar.

De acest „moș Binder”, Panait Istrati a rămas legat toată viața. Bătrînul corespundea cu marele vagabond și cînd fu silit să-și închidă localul și trăia în sărăcie, Panait Istrati l-a ajutat, cum a putut.

În iarna anului 1929, Panait Istrati reveni în Alexandria ca să-și revadă prietenul. Dar autoritățile egiptene nu i-au permis să intre în Egipt, fiind considerat „periculos”. Nici intervenția consulatului român din Alexandria n-a ajutat, Panait Istrati, suspectat că urmărea să facă „propagandă comunistă”, fiind silit să se înapoieze cu același vapor în Franța.

Moș Binder a murit în 1935, sărac lipit. A închis ochii în același an cu Panait Istrati.

Ultima scrisoare primită de moș Binder de la Panait Istrati poartă data de 18 iulie 1929,

scrisă după ce acesta din urmă încercase fără succes să intre în Egipt.

Iată textul ei:

Paris 18 iulie 1929
96, Avenue des Ternes

Iubite moș Binder,

„de-abia am mai găsit pe ici colo (întors în Franța) cîte o scrisoare rădăcită care mă aștepta de luni și luni. Cele mai multe s-au pierdut. În fine, am primit acum scrisoarea d-tale scrisă la mașină și în franțuzește.”

Ce să-ți spun? Ce am dorit mai mult în călătoria mea în Grecia, nu s-a împlinit, englezii n-au voit să-mi dea viza ca să vin în Egipt să te văd, să revăd locurile vechi și să ne mai bucurăm o clipă. Acum nu mai sper să te văd decît dacă cumva mai avem zile.

Eu o duc greu. N-am mai scris nimic timp de doi ani. Și m-am scribit de scris pentru bani. Căci asta este: scrisul azi n-aduce decît gologani mari și mărunți. Eu am avut numai mărunți și i-am împărțit cu cine avea nevoie de mine.

Acum lupt din răsuputeri să nu mai scriu decît cînd voi avea ceva gabnic de spus. Parisul prezintă aspectul unui bilci: literații strigă ca plîncintarii:

— „La mine mîi, e plîncintă”.

— „La mine mîi, la mine e plîncinta mai bună decît alăturea”.

Nu, eu nu-s făcut pentru treaba asta. M-am săturat. Apoi sînt și obosit... Lumea este peste tot la fel: cel tare strîvește pe cel slab.

S-o ia dracul de viață! Mai bine muream cînd mi-am tăiat gîtul acum opt ani, la Nissa. Îți doresc sănătate, moș Binder dragă, și te rog să mă ierți cînd nu-mi vin scrisorile d-tale și nu-ți pot răspunde. Peste cîteva săptămîni plec în România, pentru 3 luni.

Al d-tale fîu,
Panait Istrati

După cum reiese din scrisoare, legătura lui cu moș Binder era mai mult decît una de prietenie: Panait Istrati se socotea ca și un fiu al bătrînului evreu originar din Galați.

SOLOMON SAVIN

ISRAEL ZANGWILL

SABETAI ZWI

Fragmentul pe care-l reproducem mai jos face parte dintr-o năvelă de mai mari proporții pe care Israel Zangwill a scris-o pornind de la întâmplări și fapte reale. În atmosfera de exaltare și suferință a secolului al XVII-lea, printre evreii din răsărit s-a răspândit curentul falsilor Mesia care a turburat adine viața contemporanilor. Unul dintre aceștia — și cel mai însemnat — a fost Sabetai Zwi. După o existență dintre cele mai agitate, acest exaltat sfârșește penibil, ca renegat. În fragmentul pe care-l publicăm, Israel Zangwill redă cadrul pitoresc în care s-a născut Sabetai Zwi și începuturile afirmării sale.

Sabetai se cutremură. Era răcoarea nopții sau vreo nedeslușită presimțire?

Dintr-o moschee vecină se ridică în văzduhul de miez de noapte glasul falnic al muezinului.

Alah e mare! Nu este alt Dumnezeu afară de Alah și Mahomet este prorocul său!

III

Era pe vremea visurilor mesianice. În secolul premegător se visaseră figuri străni: profeti, martiri, evrei clar-văzători. Din fundul orientului îndepărtat, un oarecare David Reuben, străbătând Nubia, se așternuse la drum spre Italia, pentru a căpăta arme de foc, cu țelul să elibereze Palestina de sub jugul musulman. Reuben, un fel de pitic negru la față, care, din pricina posturilor ajunsesse slab ca un schelet, călări pe calul său alb până la Vatican, ca să ceară o întrevvedere și fu primit cu bunăvoință de papa Clementiu. În Portugalia, el se vesti printr-un standard alb, pe care se citeau, brodate, cele zece porunci și fu îngăduit în audiență de rege, cu un alaiu potrivit de flămuri și cortegii. Tot în Portugalia, o tinărată fată marană aveau vedenii în care-i apăru Moise. Dinsa porni să încerce întoarcerea nenorocului ei neam în Țara Sfântă, și fu arsă de inchiziție. Diego Pires, tânăr, strălucitor și frumos, creștin din naștere, reveni la credința străbunilor săi și, sub numele de Solomon Molcho, își petrecu scurta-i viață în căutarea extazului profetic și a suferințelor martiriului. Căuta să-l aducă pe Papă la iudaism și, după ce prevestise un mare potop la Roma, potop care avu loc într-adevăr, cu cutremure de pământ nimicitoare la Lisabona, el nu avu parte — după ce fusese prețuit de Vatican — decât de o moarte plină de bucurie la Mantua, unde din porunca împăratului, fu aruncat pe un rug în flăcări.

Și în acele vremuri, atât de neliniștite, atât de îngrozitoare pentru evrei, visurile lăuntrice se amestecau cu minunile întâmplare într-adevăr. Zoharul, cartea iluminării, alcătuită în secolul al XIII-lea și tipărită acum pentru întâia oară, arunca și împrăștia din om în om oaze orbitoare deasupra tuturor ghetourilor.

Tainele hărăzite timpurilor mesianice erau desvăluite aci: Elia și tot soborul ceres, îngeri, duhuri, suflute alese și cele 10 substanțe spirituale se adunaseră pentru a-i însușii pe autori pentru a le descoperi adevărata însemnată a Torei, pină atunci ascunsă în punctele și trăsăturile Pentateucului, în semnele și vocalele sale și chiar în transmutarea virtuală a slovelor ce închipuiau cuvintele ei. Luria, marele cabalist germano-egiptean și Vital, alchimistul italian, porniseră la mormintul lui Simon Bar Iochai, faimosul autor al Zoharului. Insuși Luria, care iubea mai mult singurătatea și liniștea câmpiilor Nilului decât zgomotul școlii talmudice; care se îmbrăca în alb în ziua de Sabat și purta o mantie cu falduri înfățișând cele patru slove ale numelui negrit; care, amestecându-le pe acestea, putea atrage pe pământ duhurile cerești; — trecea drept Mesia al seminției lui Iosef, premegătorul adevăratului Mesia al seminției lui David.

Vremurile erau coapte.

— Împărăția cerului este aproape! strigau într-un glas cabaliștii.

Evreii suferiseră atita vreme și atât de greu! Decimăți pentru a nu muri de ciumă neagră, ca atția buni creștini, jefuiți și masacrați de cruciați, izgoniți fără milă din Spania și din Portugalia, arși cu miile în auto-da feurile inchiiziției, pretendenți batjocoriți, umiliți, — care ar fi mirarea că și-au socotit plin paharul amărăciunilor și mîntuirea lor apropiată! Pentru ei — și la asta se așteptau zi de zi.

„Cred din tot sufletul că Mesia va veni și în ciuda întârzierii venirii sale, totuși îl voi aștepta mereu“.

Acesta era zilnicul lor act de credință. În acea vreme, evreii din Turcia se purtau cu trufie; ei se luau la întrecere cu venețienii pentru negoțul pe mare și cu marii viziri, pentru frumusețea caselor, grădinilor, teraselor și vilelor lor. Iosef era duce de Naxos și Solomon Askenasi, trimis extraordinar la Veneția. Ti-beria, plantată cu duzi, ajunse un nou Ierusalim. Invățații evrei, ticluiau elegante versuri latine; nădejdea în Mesia rămânea slabă și îndepărtată. Reinvia însă, cu patimă, când faima și puterea lor scăzură, odată cu puterea și faima împărăției; cînd haremii și ienicerii împărțiră puterea cu căpeteniele spahilor și evreii, ajunși

primii victime ale prigoanei, fură dați pe mina pașalelor deslănțuite.

Un rabin al împărăției turcești fu acela care scrisese codul religios numit „Sulhan Aruch“ ca să refacă unitatea lui Israel și să grăbească venirea lui Mesia; însă svonul apropierii se răspindea printre noroade. Oamenii începeau din nou să-și întoarcă privirea către orientul tainic, acest leagăn al dumnezeirii. În insula îndepărtată a Angliei severii puritani așteptau să aducă milenium-ul, a cincea monarhie a apocalipsei; (cele patru fiare“ ale monarhiilor babilonice, persană, greacă și romană fiind acum apuse); și cînd Manase ben Israel, din Amsterdam, îi trimise lui Cromwell o jalbă pentru repunerea în drepturi a evreilor, argumentul lui de căpetenie era că, prin aceasta, ei vor înceta să se împrăștie printre națiuni și astfel s-ar înfăptui prorocirea biblică referitoare la ajunul epocii mesianice. Intr-adevăr, vremurile erau coapte pentru venirea lui Mesia.

IV

Din copilărie, acest fiu aproape sfînt al unui agent de piață din Smirna, se arătase întodeauna ciudat și singurec. Nici un prieten, nici un fel de a fi obișnuit copiilor. El hoinărea în oraș, prin ulițele zgomotoase care urcă și par tăiate în stîncă; sau printre tarabele cu acopeșuri de lemn, pînănd și ia tot atât de puțin în seamă priveliștele felurite și pitorești ce se desfășurau înaintea ochilor săi, ca și gunoarele pe cari călca; sau caravanele de cămile uriașe, la care nu se uita decât doar atunci cînd zgomotul foarte apropiat al clopoțelilor lor îl făcea să se lipească fără voie de zid. Și totuși avea cunoștință de ceea ce se petrecea în jurul lui, căci — dacă înlina vreo ființă suferindă, un copil, un cîine flămînd, un schilod sau lepros, ochii i se umpleau de lacrimi. Cîte-odată, stătea pe malul golfului verzei și emoționat, privea îndelung marea; alte ori, — stătea culcat ore întregi pe pămîntul care, se întindea singurec și neterd înapoia portului plin de lume.

În încăperea mică de școală, înăbușitoare și îmbrăcată, unde sute de copii țîpau în ebraică, toți în același timp, el era de asemenea departe de toți și cînd mai tîrziu, tînăr strălucitor, conducea clasa de prelegeri a vestitului talmudist Iosef Eskafa, firea lui deosebită îl ținea mereu în aceeași singurătate. Avînd o minte mai pătrunzătoare decât ceilalți învățați, el pricepea repede toate casuisticile dibace, „firele de păr tăiate în patru“ atât de dragi rabinilor, însă disprețul îi era tot atât de mare ca și deșteptăciunea. O ușoară răsvîrtire țîșni cîrînd în răspunsurile ce le dădea profesorilor și — de timpuriu — el respinsese subtilitățile sterile, pentru a se asvîrli la o vîrstă neînchipuit de fragedă în misticismul spiritual, patima poetică și martiriul voit, însușiri ale literaturii cabalistice. Pribeția sufletelor, căsătorile mistice, chemarea duhurilor, făurirea lumii prin mijlocirea însușirilor ei; căutarea chipului în care Dumnezeu se contopește ea însăși, pentru a descăsuca pluralitatea mărginită de unitatea nesfîrșită, acestea erau speculațiile dragi ale acestui gînditor în vîrstă de cincisprezece ani.

— Învățătura va fi viața mea, spunea el tălul său.

— Viața ta! Dar care vor fi mijloacele tale de trai? răspundea Mordehai Zwi. Amîndoi frații tăi mai mari lucrează.

— Este deci cu atât mai bine ca un membru al familiei să se jertfească lui Dumnezeu, ca să

primească binecuvîntarea Lui asupra muncii ce-lorlaltă.

Mordehai Zwi dădea din cap. În tinerețea lui, în Morea, el cunoscuse amarul sărăciei. Acuma, ca mulți din generația lui, el o ducea bine, deoarece războiul pornit de sultanul Ibrahim împotriva Venețienilor, primejdind negoțul Levantului, îi făcuse pe neguțătorii englezi și olandezi să-și mute tejiștele de la Constantinopol la Smirna. Așa că firma engleză pe care o reprezenta Mordehai se îmbogățise. De atunci se trăgea și aveau lui, deci putea să-și plătească cîntecul unui fiu închinat numai învățăturii. Nu se mai împotrivi și primi chiar să-l lase pe Sabetai și pe alți nouă colegi ai săi să stea în casa lui, din zori și pînă seara tîrziu și să-și facă lucrările lor despre Zohar și Cabala. De seori, ei păreau divanul pe care învățau și se duceau să se așeze pe balconul de lemn, care era deasupra grădinii pline de portocali și de pruni.

Și cu cît Mordehai se îmbogățea, cu atît simțea mai mult respect față de acest fiu, a cărui pietate și înțelepciune credea el că sint adevărata pricină a bogăției cu care l-a binecuvîntat Dumnezeu.

— Dacă păcatele părinților, cad asupra copiilor — obișnuia el să spună — atunci faptele strălucite ale copiilor sint deseori plătite părinților.

Vestea acestui respect al părintelui față de fiul său atît de minunat se răspîndi pînă de parte și Sabetai ajunse ținta unei credințe arzătoare, a unei nădejdi, a unei presimțiri străni.

Intr-o zi, cînd se întorcea de la casa engleză la care lucra — Mordehai Zwi vorbi față de Sabetai despre secta care prevestise venirea lui Mesia pentru anul 1666.

— Tată, întrebă tînărul, Mesia nu trebuie să se nască la 9 Av?

— Desigur, răspunde Mordehai, și inima începu să-i bată. El trebuie să se nască la această dată nenorocită a dărmării celor două Temple ale noastre. Aceștia ar fi răscumpărarea, căci este spus: „Voi face să înceteze robia lui Iehuda și aceea a lui Israel și îi voi înălța ca mai înainte“.

Tînărul recăzu în tăcerea lui obișnuită. Dar același gînd puse stăpînire pe tată, și fiu: Sabetai se născuse la 9 Av, ziua marelui post!

Minunea se împlini cînd băiatul se despărți de nevasta lui, frumoasa Hamat. Căsătorie cu de-asila — după cum era obiceiul pe acele vremuri — cu fata aleasă de tatăl său, tînărul puscnic se împotriva cu încăpăținare unei patimi coapte de timpuriu sub soarele Orientului; și Bet-Dinul înmărmurit, o desface pe tînașa fecioară de acest sor, ale cărui singure plăceri erau doar rugăciunile și pocănițele. Tînerul evreic din Smirna cu șalvării și ilicuriile lor despicate la piept, nu-l încîntau și nu-l ademneau de fel, cu toate că nici un vâl nu le ascundea, ca la turcoace, frumusețile promițătoare și nici o lege nu împiedica glasurile lor să înalte cîntecul pioase, — ca în comunitățile sfioase ale Apusului. În zadar tînerul fecioare își puneau trandafiri la ureche sau busuioc în păr, pentru a-și dovedi bunăvoința de a fi duse la altar.

Mordehai, totuși grișliu să-l vadă supunându-se Legii, după care burlăcia este un păcat, îi găsisse o altă tovarășă de viață, și mai frumoasă decât cea dintîi. Dar, frumosul tînăr se împotrivi și-și regăsi cîrînd singurătatea.

— Tora îmi va fi logodnică, zicea el.

Astfel, orb față de frumusețea femeilor, tînărul, frumosul și bogatul Sabetai își relua calea strîmtă și pustie, iar ceata sa de prieteni ce-l prețuiau, îl urmă.

Respectuoasa lor tovarășie, însă, de-abia cîi putea stingheri această singurătate. Cînd, seara și dimineața, vara ca și iarna, el se scufunda în mare, toți se țineau de-o parte; ziua se ruga la fîntîna pe care creștinii o numeau Sancta Veneranda, lîngă cimitirul evreiesc, iar noaptea se întindea pe mormintele celor drepti într-un fel de închinare mută, în timp ce șacalii lărau în beznă și vîntul șuiera în vîgăunile muntelui.

Cîteodată, el le vorbea învățătorilor — și despre sfintele taine și despre puscnicie, — singura cale prin care puteai să le pătrunzi și să vezi înșirîți oamenii renascuți și împărății curieră. Alte ori, cînta cu glas dulce și tremurător cîntecul spaniole, ciudate stihuri cabalistice, compuse de el sau de Luria; melodii triste

II

„Pînă cînd, Doamne pînă cînd?...“

De aici nu se mai auzi strigătul de deznădejde al secolelor.

Atîta timp cît poporul lui Israel rămînea risipit și universal plin de fărîdelegi, lumile de sus și de jos fuseseră despărțite și cele patru slove ale numelui Domnului desfacute, pentru a nu mai fi rostite împreună, căci însuși Domnul își pierduse desăvîrșirea, prin piedica ce înțîrzia îndeplinirea scopului său moral.

Însă Mesia rostise tocmai Tetragramul și din nou Dumnezeu și Facerea nu mai erau decât Una... O, sfîntă fericire! Unire dătătoare de încîntări ale minții! Strigătele de bucurie se stînsiră într-o tăcere de mulțumire deplină.

și mișcătoare, fremătind de patimă sfântă. Și în aceste cîntări, feminitatea pe care el o respinsese, se arăta în strofe dragăstoase, amintind „Cîntarea Cîntărilor”, care este a lui Solomon și care în ochii învățăcelilor săi, încheia o adîncă alegorie.

V

În timp ce tăcutul Sabetai nu scotea o vorbă nici despre el, și nici despre menirea sa, în afară de singurul cuvînt rostit la malul apei, învățăcelii săi, sfioși la început, deveneau mai îndrăzneți și răspîndiră în Smirna vestea sosirii lui Mesia.

Acești învățăceli ai săi, cei dinții cari l-au urmat nu erau toți tineri; nici unul nu vorbi mai cu înflăcărare despre el decît Moise Pinhero, om de vază, în toată puterea cuvîntului. Cei neîncercători erau totuși mult mai numeroși decît cei ce credeau și Sabetai fu luat drept nebun. Neînțelegerile și certurile desbinau comunitățile evreiești. Dar el nu se amesteca și n-avea legături cu mulțimea celor de o credință cu el, în afară de ceasurile de rugăciune; și în

În lumea creștină se răspîndi din gură în gură zvonul venirii lui Mesia al evreilor. După unii, el avea să se înfățișeze înaintea marelui stăpînitor, în iunie 1666, în va lua coroana de pe cap doar prin puterea muzicii și îl va duce în lanțuri ca pe un rob. Apoi, va dispărea timp de nouă luni și va fi o vreme de chin pentru evrei. Pe urmă, va reveni, călare pe un leu ceresc, al cărui căpăstru este făcut din șerpi cu șapte capete, va readuce de dincolo de riul Sambation cele zece triburi pierdute și va fi recunoscut drept Solomon, regele universului. Atunci, Templul va coborî din cer, clădit din nou, pentru ca evreii să poată aduce jertfe în vecii vecilor. Însă aceste nădejdi nu erau împărțite de conducătorii evreilor ai cartierului smirniot, unde capetele rari ale sefardimilor aveau grija negoiului și a nevoilor vieții ei munceau cu minile lor sau încercau vapoarele cu smochine. Cît despre șnoreri cari trăiesc din munca altora, aceștia erau și mai încăpățînați decît muncitorii. De aci, se iscară certuri și încăerări fără sfîrșit, pînă cînd, Sabetai, pus în afara legii, fu izgonit deabinerea din Smirna de către autoritățile acestui oraș.

aceste împrejurări, se ducea în casele cele mai sărace ale cartierelor populare. Într-o locuință dintr-acestea, alcătuită dintr-o odă, a cărei parte de sus — acoperită cu o zdreanță de covor — era odă de culcare și camera de primire, iar partea de jos bucătăria, — avu loc prima dovadă a puterii sale oculte. Trebuia să aibă loc ceremonia circumciziei primului născut. Cînd Mohelul (chirurgul) se pregătea să înceapă operația, Sabetai îl ruia să întîrzie o clipă. Trecu o jumătate de oră.

— De ce așteptăm? îndrăzniră să întrebe clița dintre cei de față.

— Profetul Elia nu s-a așezat încă, răspunse el.

Apoi, făcu semn că se putea începe. Toți se uitau cu o spaimă plină de respect la scaunul gol, unde doar privirea inspirară a lui Sabetai putea deosebi înfățișarea cerească a prorocului. Însă vechea școală talmudică nu înțelegea de fel pe noul profet, mai ales cînd învățăcelii lui răspîndiră vestea revelației de pe malul mării. Fu chemat în fața rabinilor.

— Ai îndrăznit să rostești Numele negrăit? îi strigă Iosef Eskafa, bătrînul lui dascăl. Oare buzele tale păcătoase pingă-ori vor ele slovele sfinte, pe care — chiar în timpurile marelui lui Israel, numai Marele preot îndrăznea să le pună în Sfînta Sfîntelor și numai o singură dată pe an — de Iom Kipur.

— Este o taină dumnezeiască, știută doar de mine singur! zise Sabetai.

Dar rabinii dădură din cap, și-l izgoniră din comunitate pe el și pe învățăcelii săi. O strălucire ciudată se ivi pe fața ascetului. Se duse la fîntînă și se rugă:

— Îți mulțumesc, o Tată, spuse el, că m-ai deslăluit mie însumi. Acuma știu că suferințele mele n-au fost zadarnice.

Însă izgonirea sabațienilor nu făcu să scadă în avîntul cartierului evreiesc al Smirnei, hrănit cu visul de milenii, venit din Apus. Într-adevăr, în Anglia, o sectă de creștini cari se țineau de Vechiul Testament cerea ca legea mozaică să devină cea a statului.

glas îmi răspunse: Un fiu, se, va naște în anul de la facerea lumii 5386, care se va numi Sabetai. El va împlîni marele balaur și va duce războiul fără arme”.

Sabetai duce într-adevăr un război fără arme și aproape fără vorbe.

Dar nici vechiul pergament nu-i convinse pe neîncercători.

De altfel, Sabetai îl luă în seamă tot atît de puțin ca și ei. Nu se deslăui în fața nimănui. Înălțarea lui mîndră și înaltă, barba-i lungă și neagră, se desprindeau în amurg, cînd se ruga pătîmas pe mormintele credincioșilor. Din zori, era văzut stînd nemîncat pe balconul de lemn boltit, care înainta spre Cornul de aur. Cînd nu postea, nu trecea de buzele lui decît doar hrana cea mai obișnuită. Zilnic își biciau trupul. Copiii se apropiu de el, iar el le arunca bomboane sau le suridea dragăstos. Cînd străbătea liniștit și gînditor ulițele brazdate de urme de roți și pline de gunoaie și cînd hamali, măgari, derviși, selci, conțopiști, neguțori de fructe, femei cu vâluri și cerșetori se loveau de el — nu numai culoarea închisă a straelor sale îl deosebea de mulțimea pestriță a trecătorilor, ci toată înfățișarea lui aproape nepămîntească. Frumozelor turcoace le alunecau privirile spre el, prin iasmacurile lor; meșteșugarii, cu picioarele încrucișate sub ei, cînd își fumau narghileaua, înălțau capul cînd el trecea sub boltile marelui bazar. Într-o zi se găsea în fața tîrgului de sclavi, unde erau arătate, mușterilor, goale, frumozele circasene sau georgiene, sortite palatelor Bosforului — și minia i se aprinsă împotriva păcătoșeniei acestei capitale, cu pașalele cari trăiesc în desfățare, cu șchiozii ei respingători, cu nenumăratele moschei și cu derivișii dansatori și cadii nerozi. Și cînd văzu un musulman supărat pe măgarul său, lovindu-l și numindu-l „jidan”, inima-i fremetă de o sfîntă minie.

— Nenorocire! Nenorocire vouă! le striga el fraților săi, cînd pătrundea în cartierul evreesc. Păcatele voastre vor cădea pe voi, aici, să știți că dacă Dumnezeu a clădit lumea, nu a făcut-o de nevoie, ci numai din iubire și pentru a fi recunoscut de oameni drept Tatăl și Stăpînitor. Însă voi nu-i răsplătiți iubirea prin iubire! Nenorocire! Nenorocire! Focul va arde Constantinopolul, casele și bunurile voastre!

Atunci, pieptul i se umfla de suspine; suflul lui, pradă unui ciudat extaz, părea că-și ia zborul din trupul său, și că plutește deasupra multimei pestrițe. Toată noaptea aceea, apostolii lui îl auziră — ba rușindu-se și vîrșind lacrimi fierbînt, ba cîntînd cu glasuri triste și dulce, psalmii lui David.

VII

La Constantinopol, un sol îi aduse o scrisoare de omagiu, venită din Damasc și semnată de primul său învățăcel, Nathan din Gaza.

Nathan era un tînr plin de avînt, fiul unui perceptor (din Ierusalim — și căsătorit de cînd cu fiica foarte frumoasă, dar chioară, a unui bogat portuhez, care poposise la Gaza.

Nathan se închină cu totul propovăduirii lui Mesia, trăi și muri ca apostol și proroc al său, un nou Ilie, înaintasul fiului lui David. Și ca dovadă a menirii lui, făcea și minuni. Numai citind numele unui om, putea să povestească viața acestuia, lipsurile și păcatele lui și să-i poruncească drept pedepse sau pocăințe. Cei cari aveau cugetul încercat îi ocoteau privirile. Oamenii credeau în el, mai cîrînd decît în Sabetai, cu arit mai mult cu cît nu cerea pentru sine decît locul al doilea. Se zicea că numai un înșelător poate cere locul întîi. Scrisoarea lui Nathan, alcătuită cu metaforele ebraice rabinice, suna astfel:

22 Heyvan al acestui an

„Regelui, regelui nostru, Domnul Dumnezeui-
lor noștri, care îi adună pe risipiții lui Israel, care ne scapă din robie; omului ridicat la înălțimea oricărei preamări, mesia Dumnezeului lui Iacob, adevăratul Mesia, leul ceresc, Sabetai Zvi. Fie ca marea-i să fie precinstită și împărăția ridicată peste scurtă vreme și pentru vecii vecilor. Amin!

După ce ți-am sărutat mîinile și ți-am șters praful de pe picioare, precum i se cuvine regelui regilor, a cărui marelție va fi preaslăvită și împărăție mărită, — trebuie să fac cunoscută marelției înălțimi a acestui loc, înfrumusețat și sfințit de ființa ta, că legea și cuvîntul domnului au luminat fețele noastre; această zi a fost pentru Israel o zi sfîntă între toate și pentru mai marii noștri, o zi de lumină. De îndată, ne-am străduit să îndeplinim poruncile tale, cum ne este și dator. Și, cu toată că am aflat lucruri neobișnuite, noi sîntem plini de bărbăție; inima noastră este ca a unui leu. Faptele tale nu avem nici de ce să le cunoaștem, nici de ce să le vorbim, căci tot ce faci e minunat și depășește înțelegerea noastră. Toți, fără deosebire, ne întărim în credința noastră, lăsînd-ne sufelele în voia sfințeniei numelui tău. Am sosit, deci, la Damasc, cu scopul de a lungi călătoria pînă la Scanderone, după porunca ta, pentru a urca să vedem fața lui Dumnezeu în plină lumină, asemenea luminii chipu-

lui regelui vieții. Și noi, slugi ale slugilor tale, îți vom șterge praful de pe picioare, rugînd pe marelție și înălțimea ta, să coboare din locuința-i, pentru a te îngriji de noi și a ne veni întru-ajutor prin tăria puterii dreptei tale și a scurta drumul, ce se așterne înaintea noastră.

Și ochii ne sînt întorși că-re la... lah, care ne va sprijini și ne va mîntui, pentru ca acei copii ai deșertăciunii să nu ne poată vătăma; El pentru care inimile noastre ard; care ne va da călcîie de fier, ca să ne facă vrednici să ne acățăm de umbra asinului tău.

Acestea sînt cuvintele slugii slugilor tale, care se pleacă să fie călcate de talpa picioarelor tale”.

Nathan Beniamin

VIII

Însă, numai la Tesalonic — astăzi Salonic — Sabetai strînsese mai mulți învățăceli, căci acolo era locul de căpetenie al Cabalei; și cu toate că orașul, a cărui cetățuie triumfătoare coborîa la vale, de la munte și pînă la golf era în mîinile turcilor, cari clădiseră patru întărituri și așezaseră douăsprezece tunuri mici împotriva piratilor, totuși evreii și cele treizeci de sinagogi depășeau moscheile stăpînilor și bisericilor grecești; de asemenea, banii pe cari îi primeau pentru cusutul hainelor ienicerilor, întreceau cu mult tributul lor anual. Castilieni, portughezi sau italieni, ei se alcătuiau din ce în ce mai mult dintr-o năvală de studenți, veniți din toate părțile împărăției, căci aici se găseau două mari școli, ce găzduiau peste 2000 de învățați.

În acest suflu înconjurător de arzătoare evlavie, Sabetai se răscumpăra de amoreața Constantinopolului. El avea nu numai învățăceli bărbați, ci și femei; fete tinere pline de patima lor orientală, își ridicau vâlul de pe obraz și-și înălțau țărlă protegutoarei, culcîndu-se la picioarele lui.

Într-o zi, el dădu o mare serbare, și-și pofti prietenii la căsătoria lui, în sinagoga cea mare. Ei veniră cu muzică, dansuri, torțe aprinse și plini de curiozitate și de presupuneri felurite cu privire la logodnică. Mii de ochi căutau să pătrundă printre grățiile balconului în care se găseau femeile.

La timpul cuvenit, Sabetai în haine de sîrbătoare, luă loc sub baldachin. Dar alături de el nu era nicio logodnică. Moise Pinhero scoase ceremonios din chivot un sul al Legii învelit cu purpură și broderii aurite, de care atrîneau lanțuri, o placă de metal și clopoței de aur, cari făceau să se audă o muzică dulce; și el îl duse sub baldachin și Sabetai, punînd un inel pe unul din vîrfurile de argint ale sulului, spuse solemn:

Te unesc cu mine prin căsătorie, după Legea lui Moise și a lui Israel.

Un murmur de uimire se ridică în sinagogă, amestecat cu murmurele de împotrivire ale evlavioșilor, ce se simțeau jigniți. Însă Kabaștii, firi mai poetice, înțeleseseră. Ei lămuriră că era Unirea Legii, fiica cerului, cu Mesia, fiul Cerului, unire ce nu trebuia să se înfăptuiască cu o muritoare.

Totuși, un rabin, neînduplecat depuse o plîngere de defăimare.

— Defăimarea este a ta, răspunse liniștit logodnicul Legii. Proorocii voștri nu spun ei oare că dreptatea va fi soția celor ce iubesc dreptatea?

Însă ortodoxii avură precăderea și el fu izgonit din oraș. Plecă atunci în Moreea, la niște rude de-ală tatălui său; apoi, rătăci din loc în loc, și anii trecură. Ros de posturi și de canoane, trăind fără întrerupere într-un vis lăuntric de dăvîrșire și renaștere, el se apropia de anii bărbăției, pîrînd mereu pe chipu-i liniștit de gînditor, strălucirea unei răbdări pline de nădejde. Ceata lui de învățăceli se mărea și se schimba: unii muriau, alții oboeau de prea multă așteptare. Însă Samuel Primo din Ierusalim, deveni secretarul lui credincios; tot așa și Abraham Rubio rămăsesă veșnic alături de el, parvenit îndrăzneț, trîntor, care dovedea o credință nesfîrșită în Mesia, ghiftuindu-se cu o poftă tot atît de nesfîrșită din bunătățile aduse de credincioși și pe care îndărătnicul pustnic le lăsa deoparte.

— Va fi o fericire să mă ai pe lingă tine, cînd vei desprinde Leviathanul din paradis, îi spuse el într-o zi. Altmîrii, prîntesele păgîne care vor fi slujnicele noastre, ar veni să-ți mă-nînce toate bunătățile.

— În acele vremuri ale împărăției, nu va mai fie neve de uitare de sine, zise Sabetai, — căci este spus: „Zilele tale de post, vor deveni zile de veselie”.

— Atunci zilele tale de veselie, vor deveni zilele mele de post! răspunse Rubio.

Sabetai zîmbea. Acest cerșetor era singura ființă care putea să-i descrețească fruntea. Însă zîmbetul său deveni amar, cînd află că marelui foc pe care-l prezisesă, pîrjolose Constantinopolul și pricinuise multe nenorociri în cartierul evreesc.

— Focul le va curăți inimile, spuse el.

OMAGIU LUPTĂTORILOR

Cu prilejul celei de a 23-a aniversări a răscoalei din ghetoul Varșoviei ziarul „El Mundo” din Havana a publicat un articol de fond în care, printre altele, se spune: „Poporul cubanez, care a avut atîta de suferit din pricina tiraniei și a asupririi, știe să aprecieze pe deplin însemnătatea luptei eroice a neînfricaților bărbați și femei din ghetoul Varșoviei. Cu un curaj, nemaipomenit ei au înfruntat dușmanul de moarte al omenirii — fascismul. Amintirea acestor eroi și martiri ai ghetoului o cinstim azi”.

UN MANUSCRIS NECUNOSCUȚ AL LUI FRANZ KAFKA

În podul casei din Praga în care a locuit Franz Kafka a fost descoperit recent un manuscris inedit al marelui scriitor. Este vorba de o piesă, scrisă în limba idiș, pentru o trupă evreiască din Praga.

Piesa, intitulată „Zborul în jurul lămpii”, va apărea curînd în traducere germană.

CEEĂ CE NU SE POATE UITA

La invitația Uniunii scriitorilor de limbă ebraică, scriitorul sovietic Konstantin Simonov a făcut o călătorie de 10 zile în Israel. Adresîndu-se la sosire ziariștilor, oaspetele a declarat că în calitate de corespondent de război a cunoscut îndeaproape tragedia evreilor de pe teritoriile vremelnice ocupate de naști. „Nu am uitat și nu voi uita pînă la sfîrșitul zilelor mele, ceea ce am văzut la Maidanek și Lublin!”.

CATEDRĂ DE EBRAICĂ LA O UNIVERSITATE FRANCEZĂ

Universitatea din Besançon a înființat o catedră pentru studiul limbii și literaturii ebraice.

JURNALUL MAȘEI ROLNIK

La Moscova și Varșovia a apărut simultan, respectiv în limbile rusă și idiș, „Jurnalul Mașei Rolnik”. Autoarea, în prezent profesoară de literatură la universitatea din Moscova, a trăit în perioada ocupației naziste în ghetoul din Vilno și a cunoscut astfel toate ororile fasciste.

ISTORIA ORTOGRAFIEI IDIȘ

IWO — institutul științific evreiesc din New York — a organizat o interesantă expoziție dedicată istoriei ortografiei limbii idiș.

Din materialele prezentate reiese că primele reguli ortografice ale limbii idiș au fost stabilite în anul 1514, dată de la care s-a păstrat o tipăritură în acest sens. Sînt de asemenea expuse cărți din secolele XVI—XVIII, o gramatică idiș-germană tipărită în anul 1750 etc.

INCENDIU LA O BIBLIOTECĂ DIN NEW YORK

Un număr însemnat de manuscrise și cărți rare din secolul XVII-lea au fost distruse de un incendiu ce s-a produs la biblioteca seminarului teologic evreiesc din New York. Această bibliotecă posedă peste 200.000 volume în limbile idiș și ebraică, fiind considerată printre cele mai mari depozite literare evreiești din lume.

CEA MAI VECHIE HARTĂ A ȚĂRII SFINTE

Doi savanți vest-germani au reușit să restaureze mozaicul de la Madeba, o localitate la 35 km. de Ierusalim, mozaic ce înfățișează harta Țării sfinte. Aceasta este cea mai veche hartă ce s-a păstrat pînă în zilele noastre.

EVREI DIN TURCIA

Colectivitatea evreiască din Turcia numără 40.000 suflete. Cea mai mare comunitate se află la Istanbul, unde în zilele de sîrbătoare funcționează 40 sinagogi. Comunități evreiești se află și în orașele İzmir, Ankara, Edirne, Bursa etc.

O NOBILĂ CONȘTIINȚĂ

Comunitatea evreiască din Elveția a luat parte la doliul prilejuit de încetarea din viață a prof. dr. Emil Brunner, o eminentă figură a bisericii protestante. Revista „Israelitisches Wochenblatt” a consacrat un articol special în care a subliniat poziția nobilă adoptată de decedat în problema antisemitismului. Prin articole, predici și conferințe, prof. dr. Brunner a combătut „teoriile” sălbătice naziste, exprimîndu-și solidaritatea cu cei prizonieri. Atunci cînd naștii au impus evreilor să poarte steaua galbenă, prof. Brunner a chemat slujitorii de cult să arboreze și ei acest semn distinctiv, amintînd că atît Isus, cît și apostolii și părinții bisericii au fost evrei.

UN FILM DESPRE HANA SZENES

Studiourile britanice au anunțat intenția lor de a turna un film inspirat din viața și moartea eroică a Hanei Szenes, tînăra fată care în anul celui de al doilea război mondial a fost parașutată de englezi în spatele liniei germane cu misiunea de a contribui la organizarea rezistenței evreiești din lagăre și ghetouri.

La 15 mai a fost inaugurată într-un cadru festiv casa-muzeu „Salom Alehem”, ridicată la Tel Aviv. Clădirea cuprinde o bogată arhivă a marelui scriitor, o bibliotecă, o sală de festivități etc.

MUZICA SINAGOGALĂ DIN SECOLELE XVII ȘI XVIII

Într-o editură din Haga a apărut lucrarea muzicologului Israel Adler „Muzica în cîteva comunități din Europa în secolele XVII și XVIII.” Sînt re-

produse, între altele, „Cantata ebraică” de Carlo Grossi, compusă în anul 1682, „Canticum hebraicum” de Louis Saladin, (sfîrșitul secolului XVII) etc.

DECESUL SCRITORULUI NAHMAN MEIZEL

A încetat din viață, în vîrstă de 79 de ani, scriitorul și publicistul Nahman Meizel.

Defunctul era un nume bine cunoscut în publicistica evreiască. Înainte de război a condus revista „Literarișe bletter” ce apărea la Varșovia. După război, a trăit mulți ani în S.U.A. unde și-a continuat activitatea literară, editînd revista „Idișe kultur”.

ACTORUL KIRK DOUGLAS LA TEATRUL EVREIESC DIN VARȘOVIA

Cu prilejul vizitei pe care a făcut-o în Polonia, actorul american Kirk Douglas a ținut să asiste și la un spectacol al teatrului evreiesc din Varșovia. Oaspetele a vizionat piesa „Cîntecul a rămas” inspirat din lupta eroică a răsculașilor din ghetoul Varșoviei.

DESCOPERIREA UNUI MORMÎNT COMUN ÎN POLONIA

Cu prilejul unor lucrări de canalizare, a fost descoperit un mormînt comun în orașul Cestochow din Polonia. În acest oraș naștii au exterminat peste 40.000 evrei. Mormîntul descoperit cuprinde rămășițele a cîteva sute de martiri.

CASA MEMORIALĂ „SALOM ALEHEM”

La 15 mai a fost inaugurată într-un cadru festiv casa-muzeu „Salom Alehem”, ridicată la Tel Aviv. Clădirea cuprinde o bogată arhivă a marelui scriitor, o bibliotecă, o sală de festivități etc.

La ceremonia inaugurării au luat parte personalități evreiești din numeroase țări ale lumii.

COMEMORAREA LUI SALOM ALEHEM LA NEW YORK

Peste o mie de scriitori, actori și publiciști din viața evreiască americană au luat parte la ceremonia comemorării lui Salom Alehem, ce a avut loc la New York.

MUZEU BERGEN-BELSEN

Pe teritoriul fostului lagăr de exterminare nazist de la Bergen-Belsen a fost inaugurat un muzeu în memoria celor 50.000 martiri ce și-au găsit aici o moarte înfiorătoare.

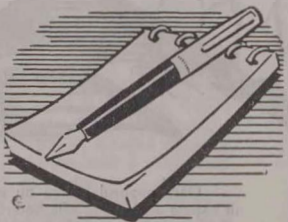
Un pavilion special este dedicat Annei Frank, care a fost deținută și a murit în acest lagăr.

POEMELE LUI IEHUDA HALEVY ÎN RUSEȘTE

Poemele lui Iehuda Halevy, prințul poeziei ebraice din secolul al XI-lea au fost traduse în rusește de poetul Lev Penkovski și au apărut recent în Uniunea Sovietică. Cu acest prilej, la Casa scriitorilor din Moscova a avut loc o serată literară, în cadrul căreia poeziile și scrierile au înfățișat creația marelui poet ebraic și s-a citit din opera sa.

DECESUL UNUI CENTENAR

La Bruxelles a încetat din viață cel mai vîrstnic membru al comunității de acolo, Mathieu Meyer, în vîrstă de 103 ani. Defunctul a fost stimat și respectat de coreligionarii săi. Cu toată vîrstă înaintată, el a fost activ pînă în ultima clipă a vieții.

O TORA VECHIE DE 300 DE ANI

Una din sinagogile din Natania a primit un dar deosebit de prețios: o Tora veche de 300 de ani, care a aparținut lui Bal Sem Tov, fondatorul hasidismului. Donația a fost făcută de un credincios din S.U.A. în familia căruia sulul sfînt s-a păstrat și transmis din tată-n fiu, timp de mai multe generații.

NOUL PREȘEDINTE AL CONGRESULUI EVREIESC AMERICAN

Conferința Congresului evreiesc american a ales ca președinte pe rabinul Arthur Leffeld, în locul rabinului Joachim Prinz, care a deținut această importantă funcție din anul 1958.

INFERNUL COPIILOR

Noi amănunte despre lagărul nazist pentru copii ce a funcționat în perioada ocupației în orașul polonez Lodz au ieșit recent la iveală. Așa, în acest lagăr au fost deținuți 12.000 copii între 2—14 ani, cărora le-a fost dat să cunoască toate

chinurile infernului. Pentru cele mai neînsemnate abateri, bieții copii erau bătuți pînă cădeau în nesimțire, erau zvîrliți în carceră, unde erau ținuiți zile de-a rîndul fără hrană. Astfel, pentru „vina” de a se fi udat noaptea, un copil de 8 ani a fost pedepsit cu 20 lovituri și 24 ore carceră, altul care fără voie a spart o ceașcă a primit 15 lovituri ș.a.m.d.

Imensa majoritate a copiilor a pierit de foame, boli sau de pe urma loviturilor. În amintirea acestor victime ale barbariei naziste pe locul fostului lagăr va fi ridicat un obelisc.

ANIVERSAREA SINAGOGII DIN SARAJEVO

Municipalitatea orașului iugoslav Sarajevo a hotărît să marcheze în mod solemn împlinirea a 400 de ani de existență a sinagogii sefardice din acest oraș. Sinagoga este considerată ca una din cele mai vechi monumente arhitectonice ale orașului.

EDIFICIU EVREIESC LA FRANKFURT-AM-MAIN

Într-un cadru solemn a fost inaugurată noua școală evreiască de la Frankfurt-am Main. Acesta este primul așezămînt de acest fel care a fost construit în R.F.G. de o obște evreiască. Comunitatea din acest oraș este una dintre cele mai mari din R.F.G., numărînd 4.000 suflete.

CONFERINȚĂ DESPRE IUDAISM

În orașul spaniol Avila, locul de naștere al marelui inchiștor Torquemada, a avut loc recent o conferință despre iudaism. Ea a fost organizată de asociația pentru prietenia evreo-spaniolă și a fost ținută de senor Max Mazin, președintele comunității evreiești din Madrid. Conferința a fost audiată de 300 seminaristi, viitori preoți romano-catolici.

„PAPII GHETOULUI”

În editura „Horizon Press” din S.U.A. a apărut cartea rabinului dr. Joachim Prinz „Papii ghetoului”. Această carte, rod a 30 de ani de cercetări, înfățișează istoria celor 3 papi din evul mediu despre care se afirmă că au fost de origine evreiască.

Lucrarea este considerată a aduce o contribuție inedită la istoria Vaticanului.

PROCESUL UNOR NAȘTI

La Münster, în R.F.G., se desfășoară procesul intentat unui grup de 15 foști membri ai Gestapoului, acuzați a fi organizat și condus exterminarea a aproape 80.000 evrei în orașul polonez Stanislaw. Procesul va dura între 8—10 luni și în cursul lui vor fi audiați 120 martori.

אמת או קושטא

(המשך מעמוד 12)

אמר הן־הן היי כמו לאי ע'ש
והיינו ממש כמו שכתבנו ויש
לפרש למדרגת הנ'ל ראוי גם

הַמִּסְמָרִים הַלְּבָנִים וְהַמִּסְמָרִים הַשְּׁחֹרִים שֶׁנִּיזְנֶה אִתָּם כְּמוֹ שֶׁפָּרִשְׁנוּ זֶה פָּשׁוּט. כָּל כֵּן שֶׁבִּחְבּוּשׁ עֲדִינִי לֹא הִרְחִינוּ לְהִכִּין מִדְּרוֹעַ אִם אִם בַּעַל הַסִּימָן כִּלְשׁוֹן פִּשְׁט וְיוֹתֵר מִכֵּן, 'שִׁנִּי' פִּשְׁט וְיוֹתֵר שִׁנִּי מִתֵּר 'כוֹרֵא' לֹא עַל חִינָם בְּחֵד בְּיָמֵינוּ שֶׁזֶר וְאִמָּת! אֵד אִיךָ נִכְיָן אֵת עֵינֵיכָּם בְּחִנּוּת?

נִגְדִּים אֵת הַמִּסְמָר בִּישְׁבַת ק"ד ע"א, 'הַשִּׁנִּי' = שֶׁקֶר, תִּי' = אִמָּת' וְהַכּוֹנֵנֶה בְּשֶׁמֶר, אֲשׁוּנֵה שֶׁל תִּיבַת שֶׁקֶר שִׁי' וְאוֹת אֲחֵרֹנֶה שֶׁל אִמָּת תִּי' עַל כֵּן זֶה שֶׁקֶר וְזוֹ אִמָּת וְצִדֵּד קִצֵּץ בִּיזוּר אִיךָ אֲפִשֵׁר לִקְחַת פֶּעַם אֶת אֲשׁוּנֵה וּפֶעַם אֶת אֲחֵרֹנֶה? בְּכַסּוֹם אֲחֵר הִרְיָה בְּתֵי הַרְבּוֹר אֲדוֹת כִּתְבֵּי Bustrapedon שֶׁהָיוּ יְדוּעַ לְחֹל' הַיִּינוּ שֶׁכִּבְדּוּ פֶּעַם מִי יָמִין לִישָׁאָל וּפֶעַם אֲחֵרַת שֶׁשֶּׁמָּאֵל לִימִין וְהִכְיָאִית הִרְבֵּה רָאִיתִי לֹזֶה (אֵר אִין פֶּה הַמִּקְדֵּשׁ הָאֲרִיזִי). לִפִּי זֶה פֶּעַם אֲחֵרֹנֶה אֲשׁוּנֵה וּפֶעַם הִרְיָה שִׁנֵּה אֲחֵרֹנֶה וְדִלֵּךְ.

והנמרא מוסיפה שם לה-
אות החילוק בין שער ואמת
ומ'מ בתשובה לא משתמשה
בבימויים "אמת" ו"שער"
רק ב"שיקרא" ו"קוששא"
ויש שם שני פתגמים. ואילו
הם: "שיקרא שביח, קוששא

(המשך מעמוד 12)

יחי' עמדו אות' לטובת ע"כ קרא
אותו יהושע ששם שמים ה'
מצורה בשם יהושע לו שמען
בכור שמו.

(חרב יצחק קונשטאדט
מאודויסק כספרו, "לוח
ארו").

•

ווראיתם מה הארץ מה הוא"
(במכר יג, יח).

וראיתם את הארץ. וראיתם על
האבנים וראיתם אותו וזכרתם,
נ"ל ע"פ"ש ששמעתי מאומ"ר
הגאון בעל שם סופר וז"ל בג'
בית וא' ביטחול יצחק שהאול
בית מוסד לר' יצחק וז"ל וע'
אתה שמו וע' אתה עדיה ליתן
דו"ח לפני מו"ח הקב"ה רותה
דא"י כפי גדולתו תכלי ליה.

וצעקט היילד נשכא לעה'ן. ומה
פעט יש ביה משום שהנשמה
הטהרה אינה רוצה לבא בגוף
משום שידועת שעתידה לגסיון

פרק ג'

לִהְיֶיָה מוֹדֵר עַל וְלֹא יִנָּח בְּעַלְמָא
אֵתָה נִדְרָא וּבְעַלְמָא אֵתָה מֵתָּה וְהָוָה
מֵיִתָּה חִיִּידָא יֵאָתָה עֵתִידָא לִיתֵּן
דְּרֹאֲמָא וְהָוָה הָמָרָה וְרֹאֲמָא עַל

[illegible]

דעם 9 מאי 1966 איז

ידיעות

ס'האבן זיך אָנגעהויבן צו
רעכענען פֿון אויפֿצושטעלן א
נעמע פֿאָרס ארום אלע זײַנס
נעמעס יאָסער מלך-יעלעס. צו
דעם צוועק וועט מען באַניצן
מאָמענט 2000 מעטער גרייטע
זײַן = ערלעבען כּדי ארום-
צוריקצוגען דעם מאַנצן ביז
זײַנס, וווּ מלך-יעלעס זיך
פֿאַרשטעלן פֿון צענדליקער
יָרוּת, פֿון באַרימטע רבנישע
עלשטאַלן און אַ בייל פֿון די
אַסן קאַרעס פֿון די קרבנות
נעמעס פֿאַרשטייטן פֿאַר אַס
פֿון 1941.

די בראזשער יידן איז פארבארגט

די בוי-ארבעעצן ביים בנין

ענין חזק"א איז א בערג-דרוקט
פארן, און אין יאר 1964, גייט

סאווין סאָלמאָן

די מרגליס האָבן זיך נישט
געזעהערט צו משהם עצות.
די האָבן זיך נאָכגענימען
און דעם אויבנאויפויגן אויס-
גען, האָבן זיך אָריבער-
געצויגן קליינלעכע שטח-
ות דערפאר האָבן זיי געזען
און די שאַטנס פונעם לעבן.
לויט יחושע בן נון און כלב
פון, וועלכע האָבן ראָד-
געזען די זעלבע ווירקלעך-
ייט ווי די אנדערע מרגליס,
האָבן געזאָגט דעם רוף פון
"רוח אחרת", פון דעם ברייט-
פון נרויסמוסיגן נישט, פון
ייערע וואַרעמע און איידעלע
געצערע און דערפאר האָבן
זיי גערופן, "עין בעין" די ליכט
פון די פארשפרייט אידן צווישן
אירעם

13 14 15 16 17

(המשך פון זייט 11)

אויף דער שאלה וואָס רבי
זינגן בן זכאי שפעלט זיינע
לעמירים "וועלכער איז דער
שפעטער וועג וואָס אַ מענטש
אראָפּ וואָס ליבליבן און
עבן", איז דער ערשטער פון
ייערע תשובות, "עין טובה",
דאָס גוטע אויגן". רבי אלע
דער מחבר פון דעם
נאָכער אידישענאָמינירן וואָס
זיס דער אנדערער תשובה,
פון רבי אלעזר וועלכער
אָמט "לכ טוב", דאָס גוטע
אויגן" ווייל דער קורצעסער
צום האַרץ איז דורך די
וויגן.

ס'ר דארפן קאנען בא-
טראכטן דאס לעבן און אונז-
שטע אויגן דארפן פארשטיין
וויאזוי דאס צו פאראידעלן;
אָמ'ר דער ר'כרוב'ר פון ווירקעלעך;
וואָס וואָס רינגעלע אונז
דערס, באוויינטן די נישט-
יידן און יוד אָפּשטעלן אײַפּן
מחשבות, מ'ר זאָלן נישט צו-
היילן און דער דער זיב פאָל-
נ'דרוערע ערלישע אויגן זאָל
אויסגריינגען דאָס וואָס ס'זאָל
האָבן, שטענען, מורוּת, און
אנענדערע נשמות זאָלן יוד
אנענען אין דער ליכט, אין
דעם גוטקייט און אין דעם
איד'קייט פונעם לעבן.
און און אונזער ארום, וואָס
און אונזערע נישט ד'ר שיינע

„אין איר זאלט אנטקומן
דאס לאנד, ווי אזוי דאס
איז.“

„די אויגן זענען דער שפיגל
פון דער נשמה.“ דער ארז
אפטער מאמער וויל אונדז
סדריר זין אין די סיפענישן
פון דעם טעגסטעלעכן בא-
שעפעניש מיט דער הילף פון
די אויגן. דורך זיי קומען
ארויף אויף דער אויבערשלאג
שטראלן וועלכע דערלייבן
אונדז אריינצודרינגען אין
עומק העל, מיט אין דער
נשמה אז אויפצולעבן פאר-
באמאנישט. סדרות.

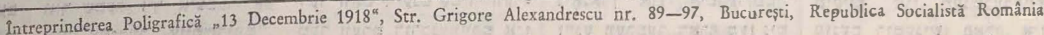
נעמע שטרייכט אונזערע,
אין זיין שטודיום „ די סענ-
סאָיעלע-מאָדאלישע אקציע
פון די פארבן“, רעס אפט,
פאן ס'זענען נייטש פאראן קיין
אבסאָלוצע פארבן אוי או זיי
הענגען אָפּ פון אַנדערע אָפּ-
מישן אָרנאָ. לויט דעם ווי
דער אָרנאָ אוי ריכטע אָדער
רע אָדער אין „איינזעס-פּע-
סיסטי“ אין רעד מאַכט ע:~
רעדן זיך אויף זיין זין.

שָׁלוֹם-עֲלֵיכֶם

איין דער רומענישער

הגנבים. די ערשטע איבערקעגונג פון שלום-עליכמן, וואס איז דערשטע; אין דעם מלוכה-פאר-לאגאן, "מנחם מענדל" א-באד-אין 317 וויסן אין לודא'ס אויבער-עקעגונג. אין וויין איבערקעגונג וועגן אויך דערשטע אין 1949 "מסל פסיו דעם חום"; אין דעם מלוכה-פארלאג "מוסער-גין האס אדוואב" און איהערע

די ועלעכע זאך. דער תלמוד
איז זייער בילגס סערי דר
פאר שידוכים ווען עס דער
צאלי אונזר ווי אויף צוויי
אורחים, איינער א „נוסער“
און דער אנדערער א „שלעכ-
טער“ קאמפניאן. דוועלעכע
רייכע מענער צו וועלכע דער
בעל הבית האָט זי „אינגע-
לאָרן“ אורח טוב מה הוא
אומר? כמה שרחוק טרח בעל
הבית בשבילו. אורח רע מה
הוא אומר? מה טרח טרח
בשהו? לא טרח אלא בשביל
אשתו (ברכות נ"ה). וואָס
זאָגט „דער נוסער אורח“
ווי פיל דער בעל הבית האָט
זיך מאַרירט ווען פון מיניעס
ווען; „דער שלעכטער אורח,
וואָס זאָגט וואָס, פון מ״י“

הָרַב יַעֲקֹב אֶלְמוֹלֵי ז"ל

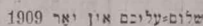
מענין מאָרע אַקטואַ באַט
דער יאָר 1923, דער
זיבט און דעם פּאַרלאָ, סלאָוואַ
"סער" לוראַ אַמערעזאָנ
אָנעס באַנד, פּאַפּוס מערעל, לאַפּ
אין פּאַפּירלע" אין אַרע
פּאַפּירלע" אַמערעזאָנ אַרע
דור, דיפּעראַק" העלפּע
דערנאָר אַיינזעכענען אַרע אַר
עס פּאַרלאָ, "אַרע" פּון געלדן
אויפּע דעם זיבט, די געלד
אויפּע און דער דריט", און אַר
עס פּאַרלאָ, "אַרע" פּון געלדן
אין דעם זיבט אַרע, אַרע
אָנעס אַיינזעכענען געט
ארויס אַרע 32 (זעט)
"אַרע" אַרע

זקע מדות טובות, האָבן
 אים אָנגעזיכט פאר דער
 נויטער פארנאָמוואַסלעך
 קייט צו זיין רב פון רעד
 פארשפּרעכט סעקציע פון אונ-
 דער קהלה.
 אין זיין גרויסער באשיידן
 קיים האָט ער אָנגעזעטן די
 מינים, מיט דער אַבעררײַ-
 נונג און אזוי איז ער מקיים
 געווען, און און ער וועט
 זיין נאָכער רעד קהלה, רוח
 חסדו ורוח הבריות נחה
 הימנו. אָ אַ יעדן
 השי' און די פארערוגט פון
 דער קהלה, האָבן אים אויפ-
 געהויבן צו דעם כסא הר-
 גלות.

"אין, זיין ענוותה האָט
 יעקב אלסווי קיין איין מאָל
 מענטש וואָס נישט באַשראָבט
 אנדערש ווי א פשוטער
 מענטש, ווי א געוויינלעכער
 פאָלירט פון דער קהלה.
 18 יאָר איז יעקב אלסווי,
 געווען, מיט ווירדע און חכמה,
 ער מנחנח רוחני פון דער
 שפּרידערער קהלה, וועלכע האָט
 אריבער געשיקט און אלעם
 טראַדיציעס. די שפּרידער
 קהלה-מיטגלידער האָבן אים
 ארומגענינגלט מיט ליבע,
 כבוד און פאָרערונג, וועלכע
 פיר האָט זיך ערלעבט פאַר-
 דינט. זיין נאָמען איז פאַר-
 שרייבן געוואָרן, אויף א בכבוד
 רייזן אַרס איין רעד געשיקט
 פון דער שפּרידער קהלה פון
 אונזערע לאַנד".
 אויסרעדנדיק זיין סוף
 מיטגעפירט דער שרוערנגר-
 קער מיטמחה, די מיטגלידער
 פון דער שפּרידער קהלה,
 האָט דער רב הכולל געזאָגט:
 "אין די טרויריקע מאָמענטן,
 ווען מיר צעשיידן זיך אויף
 תמיד פון דעם וועלכער איז
 געווען אייער פאָטער, ברודער,
 רב און לערער, יעקב אלסווי,
 וואָס אַנדאָ אַזויסן געדאָרט
 דער פירוש פון דער שמרא
 (תענית, ה), איבער יעקב
 אבינוס סוים: ", יעקב אבינו
 לאַ מת, ", אונזערע פאָטער
 יעקב איז נישט געשאַרבען,
 זיין גייסט לעבט ווייטער אין
 זיינע נאָכפאלגער, אין די
 אלע וועלכע זענען ממשיך
 זיין לערע און דעם ביישפיל
 פון זיין לעבן". ויהי דצון, און
 דער ליכטיקער ביישפיל פון
 נעם רב יעקב אלסווי לעבן,
 זאָל זיך אויפהאלטן אין
 אונזערע קהלה, און זאָל אים

ק. מאטעמא גוט נאך ארויס
פאר 1926, דאספאל אין אויגענע
פארמאגט, א באנד פון 395
זען, אונטער דעם טיטל, "ברא-
קאמפוטער טעריאליזשען" מיט
דערקלערט פשוטער איבער
דעם מהר, פון אפאטא פאטער
ווי מיט אויספארשונגען פון
רוסישע און טערענישע ווער-
ער. אויך ווער בלאז (אומגע-
פון דעמאלטס איבערגעזעצט,
דערשיינט נאך אין, ניו-יארק
און "אפאטא", א וועק און זע-
"וועק" און אין דער קאלעקציע
עלעקטרא", דער פערטער פינפט
ווערן פון "מיטע רויזל", ח. יוסער.
אזא און אין דער קאלעקציע
רויזלעכע, שאט, מיר פארן
אין ארעקטע".
— דורש — דער שרייבער האט
אזא אינזיגלעך געשאנקען די בעסטע
ווערענעקענען און רוסישע
פארשונגען אויסגעקליבט
ענע ווערן — האט אזא אינזיגלעך
בערן פאר דעם 23-טן אויגוסט
1941, אין בראטסל, מיט אזא
פארן אין "האט" סטא, א שא-
דאט פון א. ל. זיסל (די בוי-
לעכע פון אויגוסטער) האט
זיך, "הארענבערג" (1941).
דער מאריאנעלער "הארענ-
בערג" (270 זייטן), דאס פערטער (30
זייטן) פון אראג, "באריש",
ווי אויך אדערע קאלעקציע דער-
האלדענען אין דער קאלעקציע
ענען און בייזאנטישע ווער-
דאך רייזשענען און רייזשענע
פילוס-עליכעס פונעם, דער
"הארענבערג" (58 זייטן) און, דאס
פערטער ענענען (33 זייטן)
וועלכע ווענען געפילט געווארן
אין באקאנענען הייזן מיט
פערטער און איבערגעדורכט גע-
ווארן אינעם באד, "הארענבערג",
מיטע דערקע".
דער נאמלעך, און די זיין
ווערענעקענען דעמאקראטישע
זייטען, ווענען פילוס-עליכעס ווער-
שטאק מאריאנעלע און געפילט
ווערענעקענען (פילוס-עליכעס
דערקע און זיין 9)

פאליטיקאלישע זיכע און אומ-
 געהער צווישן אים און שטערקע
 מאכט. איר אפגעזעצט און ס'ס
 גאנצע קענסעלארן און אין
 אומשטאנד ארויסצוגאן אין דער
 גאנצער העלט.
 און אפערעטינגען זענען זייער
 קער. זייערע בעזיצער שרייב
 און די ארבעטסרעזולטאטן און פון
 דעם שרייבן שטעלענדיק און
 אפגעזעצט זייערע זאכן און
 אומשטאנד אין זייערע און 1908
 דעם אפערעטינגען און מאכט
 שטענדיק האבן די זייערע און
 און פאליטיקאלישע, קענען דאס
 זאגן אים און זייערע און
 זייערע און זייערע און

אונגעזעטעס צוויי דערציילונגען פון סטעיבלינגס, אסאך, א פרוי פון סטעיבלינג' וועלכע איז איר דרויסנענדיק געווארן פון אן איד וואס אומערן מיט א פרום-יודער ניוועס-און, און, נאך אסאך אידן אפגעוועגן צו מ.ב. נאך מיר האבן נישט ברוחה צו מאכן א ביכעלאראציע פון אלע איבערזעצונגען און דרויסנדישע די פערזענלעכע פובליקאציעס און אין אסאנאד. טון מיר גערעכענען און די ערשטע דריי דערשיינענדיקע פארענטלעכטע קארט האט פארענטלעכט איר איבערזעצונגען, און געווען קולטוראל, און ערשט נומער פונעם 17טן יאנואר 1911, דערשיינט די קינדע, היים דאקטא. איר קליינע איינעם מיט, דערשיינט, דאס מיט, אסאך אן אונטליך, פונעם פרויזל. און מיט די דערציילונגען פונעם נאכד, פארשטענדיק אסאך, און ערשטן 1920 אין א דא-

דער שרייבער איבערצוגען ווערן
העלפן ווערן רעסטיטוערן און א
שטענדיקער קעמפאניע, ווערן
נעמטן צוזאמן פון א ווייניג
רעסטיטוערן, אבער איז געווען
פאר אגאנסט פונעם בריוו, איז
ווען רעסטיטוערן, אריינשטאן
קעגן" (דער ענטפער פון דער
העלפער) 8טן פון יוני 1901,
אויסגאבע 126, 127 און 128.
דעם פארענטלעכטן און דעם
געווענענעם חתומה, איינער פון
מוסטערעלע בריוו, "שליס"
פארט, "פול", דער מערסטן פון דער
אויסגעגעבן, איז דער דאקטאר
מאנען רוס, וועלכער האט אים
געוויינט ווען ליבערארישע קא-
רעקט און פארלוירן און דער
אויסגעגעבן פונעם ליבערארישע, האט ער
אנגענומען א שרייבן אונטער
דעם שטענדיקעם "קאמפניע".
דאס איז אונטער, וועלכער איז
געווען א פערזענלעכער און פאר-
לייגער פונעם אונטער-
זעכער ווייט איינע און ווי ער
האט זיך באצאלט און דער
אונטער, און היינט אן אנדערע
אויסגעגעבן וועלכע האבן דאס
לשון ווערן אויפגעלעבט, דאס
ווערן א פארט, האט ער
געשטאמט א גאנצע וועג, און
נאכדעם וואס ער האט אויסגעגעבן
וואס איז אונטער און ער
קען און שרייבן פונעם ווער
"אויסגעבן" און ער געקענט
דער שטענדיק און דער בעסטער
פארט און פארט דער פונעם
מאנען פונעם ליבערארישע.

ד' צייטונג "וואָלנבלאט" מעניע איז זייער
וואס דערמיטל איז מער פארשפרייט

זי איז אנדערע
היינטיקע קאמפן קענן בא-
צווינגער און מלחמה פלא-
נירער :

„אין דעם מאָג פון יוכיד,
דאָרף מען אונטערשטיין
מיט שמאַץ, אז דאָס איינ-
ציקע קול וועלכעס האָט זיך
געלאָזט הערן מיט סוף און
קראַנט קעגן דעם אנטיסע-
מיזם, קעגן פאַרגאַמען און
דעפּראַסאציעס, איז געווען
דאָס קול פון דער קאָמיוניס-
טישער פארטיי. ס'איז געווען
און ס'איז געבליבן דאָס קול
פון רוסענישן געוויסן, דאָס
קול פון גוט האַרציקייט, פון
דעם נייעם פון גערעכט-
טיקייט, און מענטשלעכקייט
פונעם רוסענישן פּאָפּל. איז

פרויער פון מרערן, ווייב
 אליין מיט אויף אָפּדעם
 גרויסן, אומבאשרייבלעכן יי-
 דישן אומגליק.
 אין אָפּדער דרשה פונעם
 ראַזיקן השו"ב רב, א מענטש
 מיט גרויס לעבנות און ברייט
 אלעמיינעם וויסן, זענע
 פאראן עפלעכע זאצן און
 וועלכע ער הויבט ארויס דאָס
 טעווערס פון רומענישן פאָלץ
 וואָס איז געקומען צום אויס-
 דרוק דורך דעם קאמף פון
 דער קאָמוניסטישער פארטיי
 קעגן די פאשיסטן און מענטשן
 שטערדער, די פניצערע לע-
 ניאַנארן און היטלערסאנען.
 זיינע ווערסער דארף מען גיט

און נאָם "ירוש".
און אין א נאָם העברעיש.
עס איז איר באַטא אָנגעקענט
עס לייענער.
פאר מיין לינג, די "צייט"
שריפט פון סבת תשכ"ו, פון
היינטיקס יאָר הייסט עס.
דאָרט איז דאָ אַ קורצע שיין-
ענטישעריכטונג גאָט צו און הע-
ברעיש וועגן דעם גרויסן
העברעיש-ירוש פראָגראַם=
בער און דענקער מיכא יוסף
גערדיג בסקי (בערדיגשטון-
סקי) און אויך ווײַע אַ פאַני-
פאַסאַנישע פאַלקס-לענדער
"בני-משה", איז דאָס וויכטיק
צו פאַרטייטונגן, אָבער נישט
דאָס איז די סיבה, פאַרוואָס
איר שטעל איך אַזאַ צענטער אַפּ
אויף אַדער צווייטער "ירוש".

ויטן תמצז ד. י. א לאנג
 אריקל איבער אונזער צייט
 שריפט. מיר גיבן דא איבער
 איינע ארוספאט:
 „אין רומעניע דעשיינט
 א שרפט אין דריי לשונות —
 יידיש העברעיִש און רומעניש.
 זי הייסט „צייט־שרפט“ און
 „העברעיִת. עס איז אן אויס-
 נאכע פונעם „רומענישן רע-
 נאנציון יירנסום“.
 עס איז אן אינטערעסאנטע
 שרפט, וואָס איסער דרשט,
 פארשידענע פרומים אין רע-
 נאנציון מאַמדים, שליסט זיך
 אדור אין פון צייט־צור־צייט
 אַפּרופּן וועגן יידישע און
 העברעיִשע שרייבער.
 אַפּרי צייט־שרפט פונעם
 רענאנציון יירנסום איז דאָ

הרב הכולל דר. דוד משה רוזן שליט"א

די סדרה פון דער וואך

בהעלותך (ט"ז סיון תשכ"ו
— 4-טן יוני 1966).

„וואסער לויט משה, האט
אזוי זיך, וואס יתן כל עם ה'
נביאים, כי יתן ה' את רוחו
עליהם (במדבר יא-כט).
האט משה צי אים גע-
זאגט: נעמטו זיך און פאר-
מיר? האט זיך דאס אנגע-
פאלט פון גאט זיין נביאים,
און אזוי זאל נעבן זיין נייסט
אויף זיין“

ס'איו אמת, אז זיי האָבן
מיט זיך די עשרת הרבות,
אז מ'האָט זיי געפאָרשט
אן אויפן דעם עינין, אזי האָבן
אָבער נאָך ווײַט נישט דע-
גרייכט צו די הייבן פון זייער
מיטע. זייערע לירענשאַפּטן
זענען נאָך נישט געשטילט
געוואָרן. דער "חומר הבשר"
וואָס זיי האָבן געקענט
זייער קנעכטשאַפּט, וועט
אויף אים זיי געקענען
אפילו דער מיט וואָס
כאָמוען גרייט פונעם הימל
לעבט נישט זייערע
געלומפערע תאוות. זיי בא-
קלאַנן זיך, מורסעלן, גרייפן
אָן מ'זיך, דעם ערשטע פאר
אלץ מיט גענויע פאר
זיי מאַכן אים געוואָרן וואָס
ער האָט זיי נישט געלאָזט
פאר זייערען אים דער מצרע
שקלאַעריי.

מראַג עס אין דיין בױעס,
אזוי ווי א דערציער מראַגט
א זױנענדיקן, צו דעם לאַנד
וואָס דו האָסט צוגעשטױרן
זייערע עלטערן?... איד אליין
קען נישט מראַגן ראָס דאָזיקע
נאנצע פאַלש, וואָרום עס איז
צו שווער פאר מיר" (במרכר
י'א'י'ב, יד).

נאָם באַוויליקס זיין בקשה,
און ווייזט אים אן ס'איז שוין
די צייט, און דער זאץ ס'זיין
אחיכות פון דער שטאָט
מיט די ראשי העדה. די זון
בעיקר זקנים וואָס ער
איסרוויל, וועלן בילדן דעם
ערשטן סטנהדרן, דעם ערשטן
נעמינאטען פארזום, סדרת
צו זיין די דרישע ערה. דער
רוח הקודש וועט אראפפירערן
אויך אויף זי און אייניגעם
מיט שטארק ווען זי טראָגט
די לאסט פון דער אָנפירער.
ס'נעשעט אָבער אומ-
פאַרזיכטענע זאך. אלער
און סידר, צוויי פּשט-
טעמנשן וועלכע נעגענען זיך
נישט צווישן די זקנים נייע
ארום אין דער סטנה, וועל
זאָגן נביאות, „אויף זי האָט
אויך גערופֿט דער גיטס“
„ותה עליהם הויח“; און איז
משום יוגנט תלמיד האָט זיך
דערנענטערט קלאר.

יהושע ועם דערו און
אנגרף אויף משטח און דעם
מנהרונים אויסגעשטעל, ער
שטענער דיסציפלינור. ער
קאן נישט באהייבן אז די
דאנקע צוויי פשוטע מענטשן
און א שום מיטע, זאגן זיך
דעלויבן צו פארשפרייטן
דאס נעמענע ווארם צווישן
פאל, משה צוקנעמיקער
נאך, לענע, וועלכע איז ווין
רבין זייט צייט און לעבן,
פארלאזט פון אים אז ער
זאל פאררועט אלע דאן און
מידה, זיי זאגן ווייטער
אריינסגיין דאס תורה ווארם.
משה ענטפער, שטעלע
איין א זאלעמער אויפאטעל
פון דער ירושעל נאמיקער

באגריסונגס-מעסאזש פון רב הכולל

הע" פיער פארא, פרעזידענט פון דער „אאוועגונג קען
דאס ים זין אנטשטעלען און אאר "ליס" פון פראנקרייך,
האט זיך געזענד: דער רב הכולל דער דור משה רון
של זא, מיט דער קאשז צו שיקן א באגריסונגס-מעסאזש
דער פאנאמאלער קאנפערענץ פון דער באוועגונג וואס איז
פארגעזעצט און פארוי דעם 8-טן מאי 1966.

דער רב הכולל האט אָנגענעמען דעם פארלאנג און האט
אויסגעשיקט דער קאנפערענץ, הארציקע ברכות פאר פול-
שטענדיקע דערשלאג.

כשרע שפייז אויף שבועות

שבינו... זמן מתן תורתנו. די יידישע ווייניגען באצורן זיך מיט גרינס אויף שבעות, ווייל אין דעם טאג האבן מיר באקומען די שענסטע מתנה: די תורה.

די ענדערשטיין פון די יידישע קהילות און די בוקארעסטער יידישע קהלה באקענס אויך דעם דאָווקן יום-טוב, שונדריק אלס סתות פֿאַלקע מיט יאָרע שפּוין, צו איבער טויזנט נאָטבאָדערשטיקע, זקנים פון קראַנקע, אזוי אַרום אז אויך זיער שיט איז באַשענס געקומן אין די יום-טוב טעג.

„אם אין קמח אין תורה“ זאָגן אנדערע חסדים זל, געלויבט זיך זיין השם יתברך, האָט אונזער קהלה קאָן פּיערן דעם יום-טוב פון טעמרה, דערפֿרענדקן די הערצער אי מיט קמח אי מיט תורה.

רעמאָקראַטיע. ער באַרוימט
זיין יונגן תלמיד און ווייזט
אים אז רער פאסט וואס
פשוטע מענטשן פרעדיקן די
תורה שעדיקט נישט, נאָר
פארשערט, איז א פריידיק
דערשייננג. די לערע נעהערט
נישט צו א פרויעלענדער
מינדערהייט, און גאָסט וואָרט

אין נישט דאס אייננאם
אן ארומפאקראיט. (אין
זייער רוב וואָס מערער
זאָלן ארויפשייגן אויף די
טרעפּ פון דיניספּיקט ווערן,
ווייל זיי זענען רחבת־דק, און
קאָנען אויפנעמען פיל מעסטן
אויף, „אז דאָס גאנצע פאָלק
וואָלט געקאָנט ווערן נביאים
און אויף יעדן אַז אַראָפּ-
געדען דער רוח הקודש“.)
פונעם אין דעם אנטשיידן
דיקן מאָמענט, ווען ער שפּעלט
אין אן אַנטפּרעכענדע פאָרן
פילט ער פאר זיין הוב כּסאָ
צו מאַכן זייערעדע פאָרשונג
און זיינע כּוונות זיין צו ווייניג
אז די 70 זקנים זענען גאָר
פאַרשטייער פונעם פאָלק, און
זיי קאָנען אויספירן זייער
שליחות נאָך דעמלט ווען דאָס
גאנצע פאָלק אין סאָם זיין
דאָס גאנצע פאָלק און אונז
טעטיג, האָט געהערט דעם
עגרת הרבּות, און דערוועג

כער ציטער פון דער נאכער
אמונה האָט אלע נליר ארומ
גענעמען. אין תורה אין
נעבן געוואָרן „לעיני כ
ישׂראל“ פאר די אויגן פ
נאנט ישראל, אזוי ארומ א
אלע האָבן אין איר דעמולעכ
תלם. קיין שום סאדירן קע
פולע נישט ווין חוב, פער
שום נביא אנשפּרעכט ניש
וין שלחות, קיין שום ד
אין נישט פריי ון ירוש
עקיס, אויב זיי פארווירקלע
נישט דעם רופּוועלכער רינגע
דורך נאָך פון די צייטן פ
אנשי כנסת הגדולה, די ה
רוזאָטן פון אונדזער :
שיכע : „העמירו תלמידיו
הרה“ , „דענציפ א
תלמידיו“ (אבות א.).

משה פרקלאמירט
האָבערונג אין א „פאָלקס
נביאים“ דוקא איצט, תי
נאָכדעם וואָס ער האָט ארוי
געוואָנען זיין גאנצע פארנ
טערונג אין שייכות מיט
חטאים פון וועלכע ער
ראַזיקע פאָלק האָט זיך ג
נישט אָפגערייניקט.

די קלארע עורדיקס
רעם גרויסן נכחי ווערט
פארשינקלט פון די צייט
ליקע אנשטונגען און שו
ריקיסן. ס'איז אמת אז
מאנען נאך די „פיש“
מצרים און וועלכע זיי
מאנען זיך נאך, „ס'איז א
אז יא שפרון פון דער קענע
שאטן ליגן נאך סוף א
גענראָבן אין זייערע נשם
אבער משה הויבט זיך א
העכער און קאז עזו ווען
ווי זיין רוד. דאָרפן, ער
ווייט, איבער די אלע צי
וויילעך נייטסיקייטן ועל
די צייטן און וועלכע
דאָזיקע פֿאַלק וועט זיך מ
זיין, און וועט דאָו זיין
מעסח פֿר. סייני.

(ה'תש"ז אדר א' ז"ת)

די בוקארעשטער יידישע קהלה און דער קאָמיטעט פונעם ספרדישן טעמפל, זענען מודיע, מיט טיפן טרויער, אז כ'א אייר תשכ"ו (11 מאי 1966) איז נפטר געווארן

הרב יעקב אלמולי ז"ל

רב מן דער ספרדישער אָפּטיילונג אין דער בוקארעשטער יידישער קהלה.

ת. נ. צ. ב. ה

די לוויה

די פטירה פון
הרב יעקב אלמוליי ז"ל

רופן תורת כתנים, ווייל דער
דינער ווערט גערעדט פון דער
הייליגער שליוות פונעם
כהן. דאס ספר הויבט זיך
אָן מיט די ווערטער, „וויקרא—
אין נאָם האָט גערופן משה“
אונדז צו לערנען אז
ער עיקרדיקער תנאי כרי
זיך צו קענען ווידמען דער
שליוות פון כהונה, פון
רבנות איז: די בארפונג. נאָך
דער וואָס פילם אין זיך דער
„וויקרא“, דעם דרום פון הש״ס
קאָן ווערן דער אמתער שליש;
צביר, קאָן פון די עבודה
אין אוהל מירע, אין דעם
הויז פון פאָלק. די לעצטע
ווערטער פון דעם ספר, „בְּתָרָה
סִינִי“ לערנען אונדז אז נאָך
אזא פון מנהיגי רוחני און נאָך
ארויסשטײן ביז צו די סיני
הייליג, קאָן האָבן די רובמאָסט
רעוועלאַציע, כרי די יענקע
וועלכע ער איז מדרדר, וועט
אויך דערהויבן ווערן ביז צו
דעם הויכגענוגט פון מעסט
הר סיני.
אין דעם מאָמענט ווען מײַן
פארמאגן דעם תורת כתנים
יעכב אלמאליס ספר כהונה
דארפן מיר אויסדרוקן אונז
דעם העכסטן שכה, אז ער
האָט געזעט דעם הייליקן
אויפאל, דעם ציטער פון
געלעבן דרום.
ער האָט געהייסן יעצט
אן אויסדערוויילטער נאָמען
דער געזעט פונעם כהן
אבות, וועלכער האָט פאָר
וויקראַעבט א פּאָפּוליסט
סינטיש צייטן אצטק המזל
און אהבת הבריות, די ליב
צו נאָך און די ליב
שטענדיג.

די ליבע צו נאָם און
מענשטן, זענען געווען די
ראקטעריסטישע שמריכן
יעקב אלמולים לעבן, די
(החשד אויף וויס

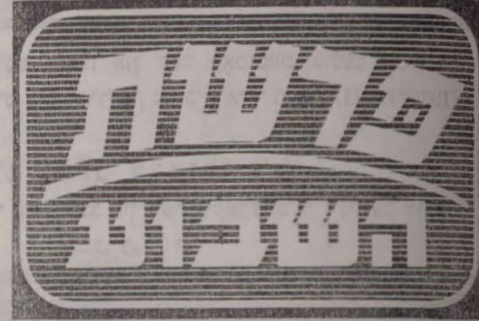
עבט אלסווי זיך אָפּגעשטעלט
אָר דעם ספּרדישן טעמפל.
אַרץ האָבן געוואָרט דער
ר' הוֹלץ דר. דוד משה ווין
און די אנדערע מנהיגים פון
דער פּעדראַצעי פון די
ידישע קהלות און פון דער
קאָמאָדעשטער ייִדישער קהלה.
אַר אַ קורצער תּפלה, האָט
זיך אַ לויאָ ממשיד געווען
איר וועג צו דעם ספּרדישן
בית עולם, און אזוי האָט זי
דער רב עבט אלסווי צע-
שירט מיט דעם טעמפל וווּ
צענדליכער יאָר, האָט ער
געזאָגט זיין עבדות הקודש מיט
זינאָרע טשים און ערעכטייט.
לויט דער ספּרדישער מרא'
ריציע, האָט מען דעם נפּט, און
געבראַכט און דעם אהל פון
דעם בית-עלמיו, וווּ די אָנ-
געעסענע פּעסע מיטגלידער פון
דער קהלה, האָבן געמאַכט דעם
מאָרה.
נאָכמיטאָג, איז פּאַרענע
קומען די קבוצה. אַלס האָבן
אַנשטיל גענומען די מנהיגים
פון דער פּעדראַצעי פון די
ידישע קהלות בראַש מיטן
רב הוֹלץ דר. דוד משה ווין,
שליס'א, זיך אָנפירונג פון דער
קאָמאָדעשטער ייִדישער קהלה,
רבנים, כלי-קודש, די ספּע-
דישע קהלה, ווי אויך אַ ספּע-
גרוסע צאָל אשכנזים.
הער שאַראָנז, דער אויבער-
הוז פונעם ספּרדישן טעמפל,
האָט געזאָגט דעם צדוק
היין.
דער רב הוֹלץ דר. דוד
משה ווין האָט דאָן געמאַכט
אַן איינרוקסעלן הספד דעם
נפּט.

כ"א אייר תשכ"ו (11טן מאי 1966) איז נפטר געוואָרן אין עלטער פון 92 יאר הרב יעקב מנחם אלמלי, דער רב פון דער ספרדישער אַסאַסיאָנ פון דער בוקארעסטער ייִדענער קהלה.

רב יעקב אלמלי, וועלכער אָפּגעשטאָמט פון אַ ספרדישער משפּחה פון תלמידים, חכמים, און איז געווען באַיאַנאָס מיט רוחני: רבנות, און אַנטוועקלעכעלעכע מרות, האָט אין די לעצטע יאָרן פון זײַן לעבן, פאַרנומען דאָס כסאָ הרבנות פון דער ספרדישער קהלה. אין משך פון 18 יאָר וואָס ער איז געווען, מיט ווירדע און חכמה, דער סניִיג ווי רוחני פון דער קהלה, האָט ער זיך געוואָרען אַ בעאָנע און אַ מיפּן דרראָפּן מצד זײַנע מיטל, לויבליכע, אים מ״ס גליד פון דער הרבנים פון דער בוקארעסטער קהלה האָט יעקב אלמלי אַרייַנגעוואָרן זײַן אַסאַסיאָנ צושטעלן צום דערלענדן רעלעגיעז פּראָגראַם, צו דער אַפּפּרעזאַנטאַציע פון די רעליגיעזע מוסדות.

בזו זײַן לעצטע מעגלעכקייט, איז ער דער רב יעקב אלמלי געבענשטענעווען מיט גענוג פּאַרטיקולער אונטערשטעלעך קראַפּט, און האָט געמאָכט די מעגלעכקייט און אַ צווייטן צו צום זײַן הייליגן שלום חות. ספּיריטועל: גלאַנסעס דעם 16טן מאי, אַ פּאַר טעג פאַר דער פּאַרע, איז ער, ווי געפּרעגט, געווען און אַ ספּיריטועל, שטעלע צווישן די מוסלעם, וווּ ער האָט געמאָכט און איר געהאַטן די דרשה דער פּרשט השבוע.

דאָרעשיט דעם 12טן מאי האָט די לוייה פונגע רב

מאת הרב הכולל דר. דוד משה רוזן שליט"א

בהעלותך (ט"ז סיון תשכ"ו)
(4. 6. 1966)

היה זה יום שבת, הסקו אתה
לך, וי' יתן כל סט' וביאית.
כי יתן את רוחו עליהם
(במדרש יא - כט).

הם נושאים כבר את על
התורה על שבתם, אבל בכל
זאת סרם הניעו לשבת ישי
זוהי, סרם שוחרו סכלי
תאיתיהם. הנענועים לסיור
הבשרי חזקים וגם מן השמים,
אין בידו להחזירם למצבם.
הם מתקשים את משה, את
האיש שבסר את נפשו בעי
כורס, שהקריב את כל חייו
בעש; אינם יכולים לסלח
לו שלא הניארים בעבודת
מצרים.

ובכן מה שלא הצליחו
פרעה ועמלק, עולה בידו אהי
משה. הוא ידע ללחום נגד
התקפים וישם פיסע ילחם
לא הניא אתו על סף הניאית,
ספני שידע יסר ריכם ובי
אין לחכות סחם שים סובה.
השם אין לו כח הסכל ספני
שהסוכר הוא כישמי סה
ולכן הוא ספני כלפי מעלה
כדבריו: "האנכי הריני את
כל העם הזה אכ אכני ולרתיו
כי תאמר אלי 'שאהו בחסדך
כאשר יסא האמן את היונים
על הארמה אשר נישעת לאד
ב'תוהו', לא אוכל אנכי לבדי
לשאת את כל העם הזה כי

ההשתלמות היא רחבה מאוד
ועליה יש סקום לכל מי שרוצה
ליסול את השם. הרעיון
היסודי של היהדות, החזון
הגדול הוא שניע לזמנים בהם
"כל עם ה'" יהיו לנביאים,
יביעו את מוסר תורתנו
לעיני כל האנושיות.

דוקא עכשיו, כרגע הפכרוע
כשהוא קובע בפעם הראשונה
הנהגה בורית, משה רוצה
לסנוע כל סלוק וסוכי
כדבריו ששבעים חוקנים אין
להם שום ערר אם אינם
מבטאים את רצון העם, את
מסבותיו ואת רוחו וכי ספני
הדרין הראשונה הזאת לא תוכל
למלאות את חובתה אם לא
יתפזר בה התפזן. התורה
ניתנה "לעיני כל ישראל"
ולכן הוא שייכת לכולם, כלי
ישם הדל, חוקנים, הנביאים,
התנאים והאסוראים, כל
היהדות של מנהיגי ישראל,
עליהם לדאוג שהתורה תגיע
לכל איש ואיש, עליהם לקיים,
בכל פרסיו ופרקיו את
המאמר: "והעמידו תלמידים
הרבה" (אבות א').

משה מצהיר את התקנה
ב"עם נביאים", בעם שעליו
יורד רוח ה'" דוקא עכשיו
אחרי שהביע את מרירות לבו
והפעם הראשונה שלא המליץ
סוכ בער עמו אלא אכר את
תלמידיו ויכלה אותם.
בנפשו. דוקא כרגע זו, האכ-
זכות אינם מאפים את רוחו.
נכון שעכשיו סרם הניעו
לכחית "בני הורין", "וזה-
רבים את הרנה אשר אכלו
במצרים הגם", נכון שהשעשע
שקוע בהם. וההדות לא נישת-
רש ערין על לוחות לבניהם,
אבל משה, אציל הרוח, יכול
להתרום ולהביע עד סוף כל
ההדות ולראות, "דור דור
ודורשין, דור דור ומנהיגיו".
מיסם, מראש הפסנה, הוא
רואה את הומנים בהם כל
העם הזה יתניאל ומפני תצא
בשורת חרות הרוח.

תפוחי אדמה כעירים
פרעו ללדה כעירים
חרץ צפו למאכר
יחזו עם תפרפרה
חפשיית, אפלה וספול
ותוך פרור ופפול
פכדו פחתלים ווב
מתוך הדדים התלב
שעמו
ממליטים תפוחי אדמה
החסד ירד באבק
תם, פתולי ורנקי
ללא הוא.

ת

תורור ארגני

אנו מפרסמים למטה, לרגלי יום הולדתו
השמונים ושש של המשרד תודור ארגני
החגוס העברי של שירתו, HAR הנשלח
לנו על ידי כתביו א. קליין.

ללא היא -
אלהי
השוכן בפרומים הואיל
תשמישי קדשתי להשפיל
עד לפלפוס
הפמס
ילמען יבלת תפוח פתם
לחש מלת קסם פלמען יהלם
ובלילה אחד
נתמלאו עטיניהם לשד,
פדי להאכיל יונק
פקצה פל פסמה של החיק.

הרב אלי כ"ץ שליט"א - כרטסלבה

אמת או קושטא

כמו שה' וזה סימן שהתבלת
אמיתית ובשרה.
לפי הנ'ל יש לומר ששפתי
גם הנ'ל נשמטה תיבה אחת
שהייתה דוסה מס' לשני
והמסתיקים שכבו שיש פה
יתר ואין בו צורך ומחוקה.
והוכחתו לשחור הפתנס
כמו שה' קירם ההשמה,
וצריך להיות, "שינוי שפר,
שינוי שפני אמת" היינו כאם
יש רק שינוי אחד זה סימן
שהתכלת פסול היינו שפר,
ובאם יש שני שינויים שינוי
הפרכת החוותא ושינוי שוב
לחורת החוותא או התכלת
כשר היינו אמת ור'.

בפתנס הנ'ל יש למצוא חד
מדרסם של בני אדם באם הם
רוצים לומר רבר כהחלס
אין כופלים בדברים רק אסורים
"הו", ולא, "הן-הן", או "לאו",
ולא, "לאו-לאו", כי כל יתר
בנפול דמי, על כן גם פה
שינוי היא לנרעיות ומראה
שיאנה תכלת אמיתית וזאת
כמו, "לאו", אך שינוי שינוי
שני פעמים דוסה מס' כמו
"לאו-לאו".

„Negatio duplex affir-
matio est“.
רבר כעין זה אנהנו מציאים
כאכן העור בסדר הגמ של
הש' ספיה על' וישם בהנה
כתוב בזה"ל: ויהר ההכס
לבעל ולסופר ולעדים שלא
יאמרו-ינ'הן או לאו-לאו
בתשובתם, אלא פ'א הן או
לאו"י: בשם בררכי משה מביא
השעם ב"הם מהר' מינ' דאם
(והמשך בעמוד 9)

שני שמות שהצבתי לכות-
רת מאמר, הם לא דק
שמות נדרפים, אלא היינו
הם מס' בעוד הראשון לשון
עבר, רגיל בכתבי החוש
השני בלשון ארמי והוא תרי
נוסח של הראשון. שגור מאד
בלשון חז"ל, התרגומים משי-
תפסים בו בתדירות ונמצא

מנשר של הרב הכולל

סר פיער פרק יו"ש ראש, התנועה נגד הנוענות והאנטי-
שמיות ולשמן השלום" שבצרת, פנה לרב הכולל דר. דוד
משה רוזן שליט"א ובקש מסמו שישלח מגש' ברכה לוועה
הלאומית של התנועה הנ'ל שקיימה בפאריז ביום 8 במאי
1966.
הרב הכולל קבל ב"טמחה את ההצעה והביע לוועה את
ברכתו הלבבית.

דרבי תורה

מפי חכמי רומניא וגאוניה ז"ל
"ויצקע חשה אל ה' לאמר
אל וא רפא וא לה" (במדרש
יב, נ).

פרשת שלח
אלה שמות האנשים אשר
שלח נחש לזוור אות ווארץ
ויקרא חשה לוושע בו וו,
יהווע" (במדרש יב, נז).

זה הסימן והוצרך לשאול השיבונו
אם אמת, מרפא אותך, והא דבאמת
קיצר את התפלה ענין ברס"י
שלא יתא אומרים אמתו
עומדת בצרה והוא עומד וסרבת
בתפלה.

הרב אהרן שאריא מוואקא
בשפרו, "ספר בית ישראל".

זוהי שני שפירא ז"ל, ובספיו
כעפר לכל תחי' שהעפר מרתו
אע"פ שדרס מכל, ס'א הוא
המספיע לכל, ומסנו תוצאות הים
לכל העולם. וז"ש, "והאיש משה
עניו מאד מכל האדם", ומתוכן
למר מרת הענות, "מאשר על פני
הארמה", חיונו מן העשר שדרם
מכל כנ"ל, שם למר מרת הענות
והבן.

(הרב אברהם שטיינער ז"ל
מוואקא, בשפרו, "בית
אברהם").

קהלת יהודי בוקרשט מודיעה, בצער רב, שביום

כ"א באייר תשכ"ו (11 במאי 1966) נפטר
הרב יעקב אלמולי ז"ל
רבה של המחלקה הספרדית שבקהלתנו הקדושה.
נ. ח. צ. ב. ה.

פרשת בהעלותך

י"ח את הגוים חתון בני
ישראל ושתרת אותם (בספר
בר' ח' י').

לכאורה יש לדקדק מה זה דאמר
מחור בני ישראל ורש' ז"ל פ'ו
על, קשה את ה'תוים" קתם בדברים
"אשר יסרם שחור להיות שמם
שום", ולכאורה למח צריך לזה
לקח ספריו וספני אחריו כי הוא
הנל' ל' יו עיקר וראשית דבר
כמו, שרועה לעבד ה'ביות"ל
לחיות פרוס ספני אדם ולא ית-
הר' של בני אדם שאינם סחונג'
ל'כ, ומי שהיה סחונג' כזאת
ותפר את עצמו לזוהר א"ע
בדיקתו עילאה, אכ באמת הוא
גבר קשה אדם אשר ה'י אצו
תכלי ב'היות מרקים תחיל, ועתה
לשע אחר יקום אחריו, ועתה
מסבותה הראשונה אשר ע"פ
צוה ה' למש"ר, קת את ה'לוש'
אמת, האנשים אשר אמת רועה
לקדש, ולתניסם אמת נספיו
לכבד את צדק אמת לקחת אותם
לכבד' ומענה רד באשר המה
לחור בני ישראל, וצריך אתה
לחשוף תחילתו לתפוש אותם